

Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
Odbor Parlamentný inštitút

Edícia: Porovnávacie analýzy

06/2022

Voľba rektora, akademická nezávislosť a financovanie vysokých škôl vo vybraných krajinách

(Porovnávací analýza k parlamentnej tlači č. [822](#))

Vypracoval: Peter Plenta PhD., Odbor Parlamentný inštitút

Spolupráca: Mgr. Kristína Rankovová, stážistka

Schválila: Mgr. Natália Švecová, riaditeľka Odboru Parlamentný inštitút

Bratislava

18. marca 2022

Anotácia:

Predložená analýza porovnáva vysokoškolský systém vo vybraných európskych krajinách, Izraeli, Spojených štátoch amerických a v Spojenom kráľovstve. Venuje sa trom kľúčovým oblastiam: nezávislosti vysokého školstva so zameraním na voľbu rektora, financovaniu vysokého školstva a financovaniu vedy a výskumu.

Kľúčové slová:

vysoké školy, veda a výskum, financovanie, voľba rektora

Postavenie Odboru Parlamentný inštitút definuje § 144 zákona NR SR č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, podľa ktorého Parlamentný inštitút plní informačné, vzdelávacie a dokumentačné úlohy súvisiace s činnosťou NR SR a jej poslancov. Súčasťou odboru je aj Oddelenie Parlamentná knižnica a Oddelenie Parlamentný archív.

V rámci informačnej činnosti Odbor Parlamentný inštitút vydáva spravidla tieto informačno-analytické materiály:

V oblasti vzdelávania Odbor Parlamentný inštitút zastrešuje úvodné inštruktážne semináre najmä pre novozvolených poslancov, účasť Kancelárie NR SR na parlamentnej rozvojovej spolupráci určenej pre zahraničné parlamenty, stážový program pre študentov vysokých škôl, ako aj ďalšiu vzdelávaciu, prednáškovú a publikačnú činnosť.

Materiál slúži výlučne pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne alebo iné odborné poradenstvo v danej oblasti. Údaje, použité v materiáli, sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom Odboru Parlamentný inštitút a autorov.

Obsah

1. Úvod.....	4
1.1. Akademická samospráva a jej nezávislosť na Slovensku	9
1.2. Financovanie vysokých škôl na Slovensku.....	10
2. Voľba rektora a akademická nezávislosť vo vybraných krajinách.....	12
2.1. Voľba rektora/prezidenta univerzity	13
3. Financovanie vysokého školstva.....	21
3.1. Podpora pre vedu a výskum.....	32
4. Záver.....	42
5. Použité zdroje.....	43

1. Úvod

Vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, číslo parlamentnej tlače 822, má, podľa *dôvodovej správy*, niekoľko hlavných cieľov. Medzi ne patrí *systémová zmena riadenia verejných vysokých škôl, so zámerom jej modernizácie: mení sa najmä spôsob ustanovenia rektora, zloženie správnej rady vysokej školy, zriaďovanie orgánov fakulty, pôsobnosti akademického senátu vysokej školy a správnej rady verejnej vysokej školy posilnením postavenia správnej rady.*

Medzi ďalšie zásadné zmeny, podľa *dôvodovej správy*, patria *zadefinovanie jednotných minimálnych kritérií na obsadenie funkčného miesta docenta a profesora, opätovné zavedenie obmedzenia výkonu funkcie rektora na dve po sebe idúce funkčné obdobia, profesionalizácia správnej rady verejnej vysokej školy, zjednotenie štandardnej dĺžky štúdia študijných programov v dennej forme a v externej forme (okrem doktorandského štúdia), zavedenie výkonnostných zmlúv uzatváranými medzi ministerstvom a príslušnou vysokou školou s cieľom zvyšovania kvality vysokoškolského vzdelávania, rozdelenie akreditácií habilitačného konania a inauguračného konania na dva samostatné druhy akreditácií, či úprava zloženia predsedníctva Agentúry na podporu výskumu a vývoja a otvorenia sa občianskym združeniam pôsobiacim v oblasti výskumu a vývoja.*

Predložená analýza je zameraná na vybrané aspekty fungovania vysokoškolského sektora na Slovensku a porovnanie s vybranými krajinami. Zameriava sa najmä na garantovanie akademickej nezávislosti, spôsob voľby rektora a financovanie vysokých škôl a vedy. V Slovenskej republike aktuálne pôsobí 20 verejných vysokých škôl, 3 štátne a 10 súkromných vysokých škôl. Okrem nich poskytuje vysokoškolské vzdelávanie na území Slovenskej republiky osem pobočiek zahraničných vysokých škôl, ktorých činnosť je regulovaná právnymi predpismi štátu, v ktorom majú sídlo.¹ V dennej forme majú vysoké školy akreditovaných 3 454 študijných programov, v externej 3 044 študijných programov.² V roku 2021 bol celkový počet vysokoškolských študentov 133 558, z toho zahraničných študentov bolo 18 243.³

Dostatočné financovanie vysokých škôl a ich akademická nezávislosť (oddelenie výskumu či výučby od zásahov výkonnej/politickej moci) sú kľúčové predpoklady na

---

¹ Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (2022). *Vysoké školy v Slovenskej republike*. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/vysoke-skoly-v-slovenskej-republike/> [Cit. 4.2.2022].

² Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (2021a). *Národný akčný plán v oblasti externého zabezpečovania kvality vysokých škôl v Slovenskej republike*. Dostupné na internete: <https://saavs.sk/wp-content/uploads/2021/06/Narodny-akcny-plan-SK.pdf> [Cit. 4.2.2022].

³ Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (2021b). *Na Slovensku študuje 133 558 vysokoškolákov*. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/na-slovensku-studuje-133-558-vysokoskolakov/> [Cit. 4.2.2022].

dosiahnutie vysokej úrovne univerzít. Dostatočné financovanie umožňuje univerzitám vytvárať podmienky pre kvalitný výskum a výučbu, najímanie a zaplatenie najlepších vyučujúcich a výskumníkov a tiež umožňuje intenzívnejšiu spoluprácu so súkromným sektorom a excelentnými univerzitami v zahraničí. „Západný“ model akademickú nezávislosti (často so žiadnym alebo minimálnym vplyvom vlády/štátu) umožnil univerzitám v Spojených štátoch amerických a v Spojenom kráľovstve dlhodobo dominovať v medzinárodných rebríčkoch kvality.

Medzinárodné rebríčky univerzít nie sú len dôležitým indikátorom kvality vysokých škôl, ale zásadnou mierou prispievajú aj k pozitívnej či negatívnej akademickú reputácii daného štátu. Jedným zo zásadných problémov slovenských univerzít je, že sa nedokážu dostať aspoň medzi 500 najlepších univerzít na svete. V rebríčkoch sa často udržali, napriek rastúcej konkurencii len preto, že tie sa postupne rozširovali z 500 na 1000 (či viac) najlepších univerzít. Dá sa očakávať, že globálna pozícia slovenských univerzít sa bude naďalej zhoršovať, vzhľadom na rastúcu konkurenciu a výrazné investície do univerzitného vzdelávania najmä v juhovýchodnej Ázii a na Blízkom východe.

Žiadny z rebríčkov⁴ neposkytuje definitívnu odpoveď na otázku, ktorá univerzita je najlepšia. Pozícia univerzity závisí od zvolených kritérií a priradeniu váhy jednotlivým indikátorom.⁵ Väčšina rebríčkov však pracuje s podobnými indikátormi, hoci s rozdielnou váhou. Medzi hlavné kritériá patria výskumné výstupy (kvalitné publikácie, množstvo citácií, patenty), akademická reputácia, internacionalizácia univerzít (počet zahraničných študentov a akademikov), pomer študentov a vyučujúcich atď.⁶ Výnimkou je leidský rebríček, ktorý kladie hlavný dôraz na počet a kvalitu publikácií a citácií.

Štáty bez elitnej univerzity môžu byť náchylnejšie k „odlivu mozgov.“ Naopak, ich výraznejšie zastúpenie vedie k nárastu zahraničných študentov, ktorí môžu byť (nie len ekonomickým) prínosom pre krajinu. Slovensko je príkladom krajiny s výrazným odlivom mozgov. Odhaduje sa, že v zahraničí študuje v súčasnosti okolo 30 000 občanov Slovenska, ktorí zvyčajne patria k tým (naj)lepším študentom. Je to výrazne viac ako je priemer krajín

---

⁴ Materiál odkazuje na štyri všeobecne najrešpektovanejšie medzinárodné rebríčky univerzít: 1. QS rebríček: https://www.topuniversities.com/university-rankings?utm_source=topnav 2. THE rebríček: https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2021/world-ranking#!/page/0/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/stats 3. Šanghajský (ARWU) rebríček: <https://www.shanghairanking.com/> 4. Leidský rebríček: <https://www.leidenranking.com/>.

⁵ Inštitút vzdelávacej politiky (2015). *Čo skutočne merajú medzinárodné rebríčky vysokých škôl*. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/data/att/7887.pdf>. [Cit. 4.2.2022].

⁶ City University of Hongkong (n.d.). *University ranking lists*. Dostupné na internete: <https://libguides.library.cityu.edu.hk/researchimpact/university-ranking-lists> [Cit. 4.2.2022].

OECD. Mnoho z nich sa po získaní diplomu už na Slovensko nevráti.⁷ Slovensko vo väčšine rebríčkov zaostáva aj za ostatnými krajinami V4.

Tabuľka 1: Počet univerzít v TOP 1000 v najaktuálnejšom vydaní rebríčkov

Krajina	QS rebríček	THE rebríček	Šanghajský rebríček	Leidenský rebríček
Slovensko	5	0	1	1
Česká republika	10	4	7	7
Maďarsko	8	5	4	5
Poľsko	15	2	10	25

Zdroj: QS rebríček 2022⁸; THE rebríček 2022⁹; Šanghajský rebríček 2021¹⁰, Leidenský rebríček 2021¹¹

Tradične najlepšie hodnotenou univerzitou na Slovensku je Univerzita Komenského, výnimkou je QS rebríček za roky 2021 a 2022, v ktorom ju predbehla Univerzita Pavla Jozefa Šafárika. Ani v jednom z rebríčkov nedochádza k výraznému zlepšovaniu postavenia jednotlivých univerzít (s výnimkou UPJŠ v QS rebríčku), skôr naopak. Tento trend potvrdzuje aj regionálny QS rebríček, zameraný na postkomunistické krajiny a Turecko. Aj v ňom pozície slovenských univerzít stagnujú alebo sa dokonca zhoršujú.

Tabuľka 2: Postavenie slovenských univerzít v QS rebríčku

QS rebríček	2018	2019	2020	2021	2022
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika	-	-	-	651-700	601-650
Univerzita Komenského v Bratislave	701-750	751-800	751-800	701-750	651-700
Slovenská technická univerzita	-	751-800	751-800	801-1000	801-1000
Technická univerzita Košice	-	801-1000	801-1000	801-1000	801-1000

⁷ Pravda. (2020). *Záujem o štúdium v zahraničí rastie*. Dostupné na internete: <https://uzitocna.pravda.sk/skola/clanok/540196-zaujem-o-studium-v-zahranici-rastie/> [Cit. 4.2.2022] a SME (2020). *Slovákov v zahraničí študuje osemnásobne viac ako je priemer OECD*. Dostupné na internete: <https://domov.sme.sk/c/22387283/slovakov-v-zahranici-studuje-osemnasobne-viac-ako-je-priemer-oecd.html> [Cit. 4.2.2022].

⁸ QS World University Ranking (2022). Dostupné na internete: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2022> [Cit. 4.2.2022].

⁹ THE World University Ranking (2022). *World University Rankings 2022*. Dostupné na internete: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2022/world-ranking#!/page/0/length/25/sort%20by/rank/sort%20order/asc/cols/stats> [Cit. 4.2.2022].

¹⁰ Shanghai Ranking (2021). *2021 Academic Ranking of World Universities*. Dostupné na internete: <https://www.shanghairanking.com/rankings/arwu/2021> [Cit. 4.2.2022].

¹¹ CWTS Leiden Ranking 2021 (2022). Dostupné na internete: <https://www.leidenranking.com/ranking/2021/list> [Cit. 4.2.2022].

Porovnávací analýza: Voľba rektora, akademická nezávislosť a financovanie vysokých škôl
vo vybraných krajinách

QS rebríček	2018	2019	2020	2021	2022
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre	-	-	-	-	1001-1200

Zdroj: QS rebríček (2018, 2019, 2020, 2021, 2022).

Tabuľka 3: Postavenie slovenských univerzít v regionálnom QS rebríčku

QS regionálny rebríček (Emerging Europe and Central Asia)	2018	2019	2020	2021	2022
Univerzita Komenského v Bratislave	43	45	48	51	58
Slovenská technická univerzita	59	58	55	59	65
Technická univerzita Košice	105	100	104	102	99
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika	151-160	134	150	146	126
Slovenská poľnohospodárska univerzita	-	-	-	154	159
Žilinská univerzita	151-160	151-160	165	161	168
Univerzita Konštantína Filozofa	181-190	161-170	177	186	186

Zdroj: QS Emerging Europe and Central Asia (2018, 2019, 2020, 2021, 2022).

Tabuľka 4: Postavenie slovenských univerzít v THE rebríčku

THE rebríček	2018	2019	2020	2021	2022
Univerzita Komenského v Bratislave	601-800	801-1000	1001+	1001+	1001-1200
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika	-	-	-	1001+	1001-1200
Žilinská univerzita	-	-	-	1001+	1001-1200
Slovenská technická univerzita	801-1000	1001+	1001+	1001+	1201+
Technická univerzita Košice	801-1000	1001+	1001+	1001+	1201+
Slovenská poľnohospodárska univerzita	-	-	1001+	1001+	1201+
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici	-	-	-	-	1201+

Zdroj: THE World University Rankings (2018, 2019, 2020, 2021, 2022).

Tabuľka 5: Postavenie slovenských univerzít v Šanghajskej rebríčku

Šanghajskej rebríček	2017	2018	2019	2020	2021
Univerzita Komenského v Bratislave	701-800	701-800	801-900	601-700	801-900
Slovenská technická univerzita	-	801-900	-	-	-

Zdroj: Shanghai Rankings (2017, 2018, 2019, 2020, 2021).

Tabuľka 6: Postavenie slovenských univerzít v Leidenskom rebríčku

Leidenský rebríček	2017	2018	2019	2020	2021
Univerzita Komenského v Bratislave	663	666	674	678	707
Slovenská technická univerzita	-	-	-	1147	1151

Zdroj: Leiden Rankings (2017, 2018, 2019, 2020, 2021).

Dôvodov zaostávania slovenských univerzít v medzinárodných rebríčkoch je viacero, jedným z hlavných môže byť aj otázka financovania vedy a výskumu, a to aj v porovnaní s krajinami V4. Nasledujúca tabuľka sumarizuje informácie o výdavkoch na vysoké školstvo, vedu a výskum v týchto krajinách.

Tabuľka 7: Financovanie v krajinách V4

	Výdavky na vysoké školstvo za akademický rok 2019/2020		Výdavky na vedu a výskum za rok 2018		
	EUR	EUR v prepočte na 1 obyvateľa	% z HDP za rok 2018	EUR	EUR v prepočte na 1 obyvateľa
Slovensko	503 221 226	92,20	0,84	1 225 439 669	224,52
Česká republika	1 034 247 001	96,59	1,93	6 829 557 460	653,06
Maďarsko	878 189 931	89,89	1,53	3 901 061 945	399,29
Poľsko	3 908 183 378	102,96	1,21	12 050 884 640	317,48

Zdroj: European University Association (2020)¹², OECD (2021)¹³.

Medzi ďalšie dôvody ovplyvňujúce mieru kvality vysokých škôl patrí aj väčšie množstvo malých univerzít, zlyhanie manažmentu jednotlivých univerzít či fakúlt, ale aj kultúra tolerovania nevhodných akademických praktík.¹⁴ Dôsledkom aj príčinou tohto stavu je tiež odchod kvalitných akademikov a študentov do zahraničia.

Jednou z nedávnych zmien, ktoré môžu priniesť určité zlepšenie vo vysokom školstve je vznik nezávislej *Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo*, ktorá sa svojimi štandardami inšpiruje od podobných agentúr v európskych krajinách. Z jej doterajších

¹² European University Association (2020). *EUA Public Funding Observatory 2019/20 – Country sheets*. Dostupné na internete: <https://eua.eu/resources/publications/914:eua-public-funding-observatory-2019-20-country-sheets.html> [Cit. 4.2.2022].

¹³ OECD (2021). *Main Science and Technology Indicators Database*. Dostupné na internete: <https://www.oecd.org/sti/msti.htm> [Cit. 4.2.2022].

¹⁴ Na základe MESA10 (2020). *Odporúčanie pre skvalitnenie školstva na Slovensku*. Dostupné na internete: https://todarozum.sk/admin/files/file_879_1620822885.pdf. [Cit. 4.2.2022].

rozhodnutí¹⁵ vyplýva, že agentúra oveľa prísnejšie posudzuje vedecké výstupy akademikov ako aj takzvaných „lietajúcich“ profesorov, najmä zo zahraničia. Vo výsledku už niektoré študijné programy prišli o akreditáciu, keďže nedokázali preukázať predpoklady na kvalitnú výučbu. Avšak slovenské univerzity prejdú komplexnou akreditáciou až v najbližších rokoch, takže až potom sa bude dať zhodnotiť komplexne jej prínos.

1.1. Akademická samospráva a jej nezávislosť na Slovensku

Akademické slobody a práva na Slovensku definuje § 4 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov¹⁶ v znení neskorších predpisov. Medzi takto garantované práva a slobody patrí napríklad sloboda vedeckého bádania, výskumu, umeleckej a tvorivej činnosti; sloboda výučby; právo na slobodný výber štúdia či právo na slobodné vyjadrovanie a zverejňovanie svojich názorov. Na zabezpečenie akademických práv a akademických slobôd na vysokých školách sa tiež zaručuje nedotknuteľnosť akademickej pôdy vysokých škôl okrem prípadov ohrozenia života, zdravia, majetku alebo prípadov živelnej pohromy. Na akademickej pôde nesmú politické strany a politické hnutia vykonávať politickú činnosť a zakladať svoje organizácie.

Právomoci akademického senátu ohľadom voľby rektora definuje § 9 zákona o vysokých školách. Akademický senát volí kandidáta na rektora a navrhuje odvolanie rektora z funkcie, a tiež schvaľuje návrh rektora na vymenovanie a odvolanie prorektorov. Ako určuje § 8 zákona o vysokých školách, akademický senát verejnej vysokej školy sa skladá z volených zástupcov akademickej obce verejnej vysokej školy; má najmenej 15 členov, z toho najmenej jednu tretinu tvoria študenti. Členov zamestnaneckej časti akademického senátu verejnej vysokej školy volia tajným hlasovaním vo voľbách členovia zamestnaneckej časti akademickej obce. Členov študentskej časti akademického senátu verejnej vysokej školy volia tajným hlasovaním vo voľbách členovia študentskej časti akademickej obce.

Rozsah akademickej samosprávy a právomoci jednotlivých orgánov vysokých škôl definujú paragrafy 6, 7 a 15 zákona o vysokých školách. § 6 stanovuje, že do samosprávnej pôsobnosti verejných vysokých škôl patria najmä vnútorná organizácia, utváranie a uskutočňovanie študijných programov, organizácia štúdia, rozhodovanie o právach a povinnostiach študentov, zamerania výskumnej, vývojovej, umeleckej a tvorivej činnosti, pracovnoprávne vzťahy, voľba členov orgánov akademickej samosprávy. Orgánmi vysokej školy sú, podľa § 7 zákona o vysokých školách akademický senát, rektor, vedecká rada a disciplinárna komisia. § 15 zákona o vysokých školách určuje vnútorné predpisy verejných

¹⁵ Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo (2021). *Rozhodnutia Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo*. Dostupné na internete: <https://saavs.sk/wp-content/uploads/2020/10/Rozhodnutia-SAAVS-stav-k-30-09-2020.pdf> [Cit. 4.2.2022].

¹⁶ Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/131/20220101.html> [Cit. 4.2.2022].

vysokých škôl, ktoré si vydávajú sami. Medzi tieto predpisy patria aj štatút, vnútorný systém zabezpečovania kvality vzdelávania, študijný poriadok, zásady výberového konania, zásady volieb do akademického senátu, či disciplinárny poriadok.

Pôsobnosť vlády a Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR vo vzťahu k vysokým školám definuje § 102 zákona o vysokých školách. Vláda na návrh ministerstva školstva udeľuje a odníma štátny súhlas na pôsobenie súkromnej vysokej školy; prerokúva materiály ministerstva školstva a informáciu ministerstva školstva o podmienkach rozvoja vysokých škôl a vysokoškolského vzdelávania; schvaľuje na návrh ministerstva školstva zmenu názvu súkromnej vysokej školy.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR najmä zodpovedá za aktualizáciu a rozvoj legislatívy v oblasti vysokého školstva; vypracúva dlhodobý zámer vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl, vypracúva výročnú správu o stave vysokého školstva, vypracúva a aktualizuje metodiku na určovanie dotácií zo štátneho rozpočtu, kontroluje dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti vysokého školstva, kontroluje hospodárenie verejných vysokých škôl a udeľuje oprávnenie na pôsobenie zahraničných vysokých škôl.

Minister školstva predkladá na základe návrhov vysokých škôl prezidentovi republiky návrhy na vymenovanie profesorov, vymenovanie rektorov a na odvolanie rektorov, ak návrh podala verejná vysoká škola alebo súkromná vysoká škola; predkladá na základe návrhu rektora verejnej vysokej školy alebo rektora súkromnej vysokej školy prezidentovi republiky návrh na odvolanie profesora; po vzniku verejnej vysokej školy poveruje osobu, ktorá do vymenovania rektora verejnej vysokej školy vykonáva kompetencie štatutárneho orgánu verejnej vysokej školy.

1.2. Financovanie vysokých škôl na Slovensku

Základný legislatívny rámec pre financovanie (verejných) vysokých škôl tvorí § 89 zákona o vysokých školách. Ten stanovuje, že hlavným zdrojom financovania verejnej vysokej školy sú dotácie zo štátneho rozpočtu podľa osobitného predpisu. Ministerstvo školstva poskytuje verejnej vysokej škole dotácie na uskutočňovanie akreditovaných študijných programov, na výskumnú, vývojovú alebo umeleckú činnosť, na rozvoj vysokej školy a na sociálnu podporu študentov. Pri určovaní dotácie na uskutočňovanie akreditovaných študijných programov je rozhodujúci počet študentov, počet absolventov, ekonomická náročnosť uskutočňovaných študijných programov, kvalita, uplatnenie absolventov v praxi a ďalšie hľadiská súvisiace so zabezpečením výučby.

Dotácia na výskumnú, vývojovú alebo umeleckú činnosť pozostáva z inštitucionálnej formy podpory výskumu a vývoja a účelovej formy podpory výskumu a vývoja poskytnutej na základe súťaže podľa osobitného predpisu. Pri poskytovaní inštitucionálnej formy podpory výskumu a vývoja sa zohľadňuje výskumná, vývojová alebo umelecká kapacita verejnej vysokej školy, dosiahnuté výsledky v oblasti vedy, techniky alebo umenia, periodické hodnotenie výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti verejnej vysokej školy a riešenie výskumných projektov a umeleckých projektov, ktoré boli vybrané na financovanie v rámci vnútorného grantového systému ministerstva školstva. Dotácia na rozvoj vysokej školy sa určuje na základe výberového konania, v ktorého rámci jednotlivé vysoké školy predkladajú ministerstvu školstva projekty na uskutočňovanie svojich rozvojových programov. Pri tomto výberovom konaní sa berie do úvahy kvalita predkladaných projektov, dlhodobý zámer ministerstva školstva a dlhodobý zámer verejnej vysokej školy.

§ 16 zákona o vysokých školách definuje aj ďalšie výnosy, ktoré vysoká škola môže použiť na svoje financovanie. Medzi ne patria školné, poplatky spojené so štúdiom, výnosy z ďalšieho vzdelávania, výnosy z majetku, výnosy z duševného vlastníctva, výnosy z vlastných finančných fondov, výnosy z darov. Výnosmi verejnej vysokej školy môžu byť aj dotácie z rozpočtov obcí a z rozpočtov vyšších územných celkov.

§ 91 zákona o vysokých školách stanovuje detaily financovania súkromných vysokých škôl. Súkromná vysoká škola si zabezpečuje finančné prostriedky na svoju vzdelávaciu, výskumnú, vývojovú alebo umeleckú a ďalšiu tvorivú činnosť. Ministerstvo školstva môže po vyjadrení orgánov reprezentácie vysokých škôl a so súhlasom vlády poskytnúť súkromnej vysokej škole na základe jej žiadosti dotácie na uskutočňovanie akreditovaných študijných programov a na rozvoj vysokej školy. Ministerstvo školstva môže formou dotácie na výskumnú, vývojovú alebo umeleckú činnosť poskytnúť súkromnej vysokej škole finančné prostriedky na riešenie výskumných projektov a umeleckých projektov, ktoré boli vybrané na financovanie v rámci vnútorného grantového systému ministerstva školstva. Ministerstvo školstva poskytuje súkromnej vysokej škole dotáciu na sociálnu podporu študentov.

2. Voľba rektora a akademická nezávislosť vo vybraných krajinách

Pravdepodobne najkomplexnejšie zhodnotenie akademickej autonómie univerzít ponúka rebríček Európskej asociácie univerzít (EUA).¹⁷ Rebríček sa skladá zo štyroch dimenzií:

- a) **organizačná autonómia:** metóda a voľba rektora a ďalších čelných predstaviteľov, odvolanie rektora, funkčné obdobie, externí členovia rozhodovacích orgánov, rozhodovanie o vnútornej štruktúre, vytváranie právnických osôb;
- b) **finančná autonómia:** dĺžka finančného cyklu, typ verejného financovania, školné, možnosť vlastníť budovy;
- c) **autonómia v oblasti zamestnancov:** spôsob výberu kľúčových akademických a administratívnych zamestnancov, platy, ukončenie pracovného pomeru;
- d) **akademická autonómia:** počet študentov, nástroje na zabezpečenie kvality, vytváranie študijných programov, prijímacie konanie, určenie osôb zabezpečujúcich kvalitu.

Slovensko v tomto rebríčku vo väčšine indikátorov zaostáva za priemerom európskych krajín, predovšetkým ohľadom organizačnej autonómie. Naopak, je relatívne vysoko v oblasti finančnej autonómie. Rebríček však len do malej miery zohľadňuje skutočnosť, že verejné vysoké školy výrazne závisia od transferu financií z Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.

Tabuľka 8: Miera autonómie vysokých škôl

Štát/územie	Organizačná autonómia	Finančná autonómia	Autonómia v oblasti zamestnancov	Akademická autonómia
Brandenbursko (Nemecko)	55%	31%	57%	83%
Dánsko	94%	53%	86%	75%
Estónsko	82%	69%	100%	95%
Fínsko	91%	51%	92%	88%
Flámsko (Belgicko)	70%	68%	75%	34%
Holandsko	76%	78%	72%	57%
Chorvátsko	62%	65%	35%	49%
Írsko	71%	71%	42%	92%
Litva	82%	73%	83%	44%
Lotyšsko	56%	93%	89%	50%

¹⁷ European University Association (n.d.). *University Autonomy in Europe*. Dostupné na internete: <https://www.university-autonomy.eu/> [Cit. 4.2.2022].

Štát/územie	Organizačná autonómia	Finančná autonómia	Autonómia v oblasti zamestnancov	Akademická autonómia
Luxembursko	35%	93%	95%	92%
Maďarsko	60%	44%	49%	52%
Poľsko	64%	47%	84%	78%
Portugalsko	74%	75%	62%	52%
Slovensko	40%	64%	59%	55%
Slovinsko	68%	55%	42%	41%
Rakúsko	77%	44%	72%	72%
Spojené kráľovstvo	100%	90%	96%	92%
Španielsko	60%	40%	47%	58%
Švajčiarsko	56%	62%	95%	75%
Švédsko	62%	44%	96%	72%
Taliansko	59%	62%	42%	55%
Valónsko (Belgicko)	94%	44%	43%	31%

Zdroj: European University Association (n.d.).

2.1. Voľba rektora/prezidenta univerzity

Voľba rektora je dôležitým indikátorom nezávislosti univerzít od politickej moci, hoci je len jednou z oblastí na základe ktorej sa dá hodnotiť oddelenie univerzít od štátu. Jedným z príkladov je Turecko, v ktorom po zmene legislatívy postupne dochádza k ovládnutiu univerzít politickými nominantmi (v niektorých prípadoch priamo členmi strany prezidenta Erdogana).¹⁸ Podobne tak aj vláda maďarského premiéra Viktora Orbána čelí kritike za obmedzovanie akademickej nezávislosti cez financovanie a politických nominantov v orgánoch vysokých škôl.¹⁹ Na druhej strane však vo viacerých krajinách majú nominanti štátu/vlády dôležité slovo pri voľbe rektora. Príkladom môže byť Rakúsko alebo Švédsko.

¹⁸ Scholars at risk (2021). *Turkey: Institutional Autonomy under Threat*. Dostupné na internete: <https://www.scholarsatrisk.org/2021/01/turkey-institutional-autonomy-under-threat/> [Cit. 4.2.2022].

a AP News (2021). *Students in Turkey protest rector tapped to head university*. Dostupné na internete: <https://apnews.com/article/turkey-istanbul-elections-recep-tayyip-erdogan-parliamentary-elections-be703b788d86007e1bd29f7ac4ce761d> [Cit. 4.2.2022].

¹⁹ Schlagwein, F. (2021). Hungary's Viktor Orban seeks to control universities. *DW*. Dostupné na internete: <https://www.dw.com/en/hungarys-viktor-orban-seeks-to-control-universities/a-57444869> [Cit. 4.2.2022]. a Simon, Z. (2021). Hungary to Move Billions in Funds in Step Decried as 'Theft'. *Bloomberg*. Dostupné na internete: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-04-27/hungary-to-shift-billions-in-funds-in-move-decried-as-theft>. [Cit. 4.2.2022].

V rámci európskych krajín existujú rozličné modely voľby rektora, v niektorých z nich majú slovo aj nominanti štátu respektíve ministerstva zodpovedného za vysoké školy. V niektorých prípadoch si univerzity svojich reprezentantov vyberajú sami, ale potvrdzuje ich ešte ďalšia inštitúcia (menovanie s potvrdením).

Tabuľka 9: Výber rektora

Bez potvrdenia		S potvrdením	
Rada	Litva, Malta	Rada s potvrdením	Holandsko, Luxembursko, Švédsko
Rada a/alebo správna rada	Rakúsko, Nemecko, Írsko, Spojené kráľovstvo, Fínsko, Francúzsko	Volebný orgán s potvrdením	Grécko, Rumunsko, Turecko
Volebný orgán	Cyprus, Estónsko, Taliansko, Lotyšsko, Slovinsko, Španielsko, Valónsko, Poľsko	Senát s potvrdením	Česká republika, Nemecko, Slovensko
Senát	Portugalsko, Nemecko ²⁰	Menovaný prezidentom alebo premiérom	Maďarsko
Senát a rada	Flámsko, Bulharsko		

Zdroj: Rektorská konferencia Maďarska (2013).²¹ Úprava tabuľky autori na základe nižšie citovaných zdrojov informácií.

Česká republika

Podľa zákona o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov²² je rektor vymenúvaný a odvolávaný na návrh akademického senátu verejnej vysokej školy prezidentom Českej republiky. Návrh akademického senátu verejnej vysokej školy predkladá prezidentovi republiky minister školstva. Zákon tiež určuje, že funkčné obdobie rektora je štvorročné a rektor môže byť zvolený najviac dve po sebe nasledujúce obdobia.

²⁰ V Nemecku sa jednotlivé modely líšia v závislosti od spolkových krajín.

²¹ Rektorská konferencia Maďarska (2013). *Election Procedures of Higher Education Institution Rectors/ Executive Heads*. Dostupné na internete: <http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2013/05/Eu-Comparison.pdf> [Cit. 4.2.2022].

²² Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o zmene a doplnení ďalších zákonů (zákon o vysokých školách). Česká republika. Dostupné na internete: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111> [Cit. 4.2.2022].

Zákon o vysokých školách v paragrafe 4 tiež garantuje vysokým školám nasledujúce akademické slobody a práva:

- sloboda vedy, výskumu a umeleckej tvorby a zverejňovanie ich výsledkov;
- sloboda výučby spočívajúcej predovšetkým v jej otvorenosti rôznym vedeckým názorom, vedeckým a výskumným metódam a umeleckým smerom;
- právo učiť sa zahŕňa slobodnú voľbu zamerania štúdia a slobodu vyjadrovať vlastné názory vo výučbe;
- právo členov akademickej obce voliť akademické orgány;
- právo používať akademické insígnie a uskutočňovať akademické ceremónie.

Dánsko

V Dánsku voľbu a vymenovanie rektora riadi zákon o univerzitách.²³ Rada, ako najvyšší orgán univerzity, vymenúva a odvoláva rektora. Rada je zložená prevažne z externých členov, ale aj z predstaviteľov akademických a neakademických pracovníkov, študentov a doktorandov. Podľa paragrafu 14 musí byť rektor uznávaným výskumným pracovníkom v jednej z univerzitných oblastí výskumu a musí mať prehľad o vzdelávacom sektore. Rektor tiež musí byť skúseným manažérom a musí chápať podstatu aktivít univerzity a jej vzťah so spoločnosťou, ktorej je súčasťou. Dĺžka obdobia úradu rektora nie je v zákone stanovená.

Fínsko

Vo Fínsku sú voľba a dĺžka funkčného obdobia rektora upravené zákonom o univerzitách.²⁴ Rektora verejnej vysokej školy volí správna rada univerzity na obdobie najviac piatich rokov. Správna rada univerzity má 7 – 14 členov. V rade musia byť zástupcovia univerzitných profesorov; pedagogickí a výskumní pracovníci, ďalší personál a študenti. Medzi požadované podmienky na budúceho rektora je, aby mal doktorát a odbornú spôsobilosť potrebnú na výkon povinností, ako aj preukázané riadiace schopnosti.

Paragraf 3 zákona o univerzitách definuje autonómiu univerzít. Univerzity majú autonómiu, ktorá im zabezpečuje vedeckú, umeleckú a vzdelávaciu slobodu. Autonómia umožňuje univerzitám robiť slobodné rozhodnutia týkajúce sa ich vnútornej správy. Ak sa plánuje prijať legislatívna úprava týkajúca sa univerzít, tie majú právo vyjadriť názor na túto úpravu.

---

²³ The Danish (Consolidation) Act on Universities (the University Act). Dánsko. Dostupné na internete: <https://ufm.dk/en/legislation/prevailing-laws-and-regulations/education/files/the-danish-university-act.pdf> [Cit. 4.2.2022].

²⁴ Universities Act 558/2009. Fínsko. Dostupné na internete: <https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2009/en20090558.pdf> [Cit. 4.2.2022].

Francúzsko

Voľbu a funkčné obdobie prezidenta univerzity upravuje školský zákon.²⁵ Prezident univerzity je volený nadpolovičnou väčšinou členov správnej rady (conseil d'administration), ktorej členmi sú akademici, pracovníci alebo externé osoby. Rektorovo funkčné obdobie trvá štyri roky a môže byť raz obnovené.

Izrael

V Izraeli si voľbu a funkčné obdobie rektora určujú univerzity individuálne. Napríklad v prípade Hebrejskej univerzity²⁶ je rektor volený senátom univerzity na obdobie 4 rokov. Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania fungujú pod vedením Rady pre vysoké školstvo, ktorú vedie minister školstva a ktorá zahŕňa akademikov, zástupcov komúnít a študentov. Udeľuje akreditáciu, oprávňuje na udeľovanie akademických titulov a poskytuje vláde poradenstvo v oblasti rozvoja a financovania vysokoškolského vzdelávania a vedeckého výskumu.²⁷

Maďarsko

V Maďarsku upravuje voľbu a funkčné obdobie rektora zákon o národnom vysokom školstve.²⁸ Osoby menované za rektora musia mať manažérske a riadiace schopnosti a skúsenosti získané na vysokých školách, musia byť držiteľmi najmenej jedného jazykového certifikátu potvrdzujúceho absolvovanie štátne uznanej skúšky typu C alebo B2. Takisto musia byť zamestnaní vysokou školou na plný úväzok. Vymenovanie za rektora univerzity si vyžaduje zamestnanie ako univerzitný profesor, zatiaľ čo vymenovanie za rektora vysokej školy alebo rektora vysokej školy aplikovaných vied, si vyžaduje zamestnanie ako univerzitný profesor, docent, alebo konzultant pre výskum. Akademický senát sa vyjadruje ku všetkým návrhom na vymenovanie za rektora, ktoré zodpovedajú kritériám žiadosti. Rektor je menovaný buď prezidentom alebo premiérom, záležiac od toho, či sa jedná o rektora univerzity alebo vysokej školy/vysokej školy aplikovaných vied. Tá istá osoba nemôže byť vymenovaná do funkcie rektora viac ako dvakrát po sebe a jedno funkčné obdobie trvá 3 roky.

---

²⁵ Code de l'éducation. Francúzsko. Dostupné na internete: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071191/LEGISCTA000006182442/#LEGISCTA000006182442 [Cit. 4.2.2022].

²⁶ The Hebrew University of Jerusalem. (n.d.). *The Rector*. Dostupné na internete: <https://en.ector.huji.ac.il/book/rector> [Cit. 4.2.2022].

²⁷ Council for higher education (n.d.). About us. Dostupné na internete: <https://che.org.il/en/about-us/>. [Cit. 4.2.2022].

²⁸ Act CCIV of 2011 on National Higher Education. Maďarsko. Dostupné na internete: http://old.mab.hu/web/images/doc/hac/regulations/Nftv_angol_ford_2019.pdf [Cit. 4.2.2022].

Zákon o národnom vysokom školstve v paragrafe 2, odsek 4 stanovuje, že vysoké školy nesmú poskytnúť priestory politickým stranám, ani organizáciám napojeným na politické strany, ktoré by chceli využiť tieto priestory na svoju činnosť.

Nemecko

Voľba a funkčné obdobia prezidenta univerzity sa výrazne líši medzi 16 spolkovými krajinami. V niektorých spolkových krajinách, ako napríklad Hesensko²⁹, sa na výber prezidenta univerzity vzťahujú iba niektoré nariadenia. Za prezidenta univerzity možno zvoliť osobu, ktorá má vysokoškolské vzdelanie a na základe niekoľkoročnej odbornej činnosti, najmä v oblasti vedy, umenia, obchodu, správy alebo výkonu spravodlivosti, sa dá očakávať, že bude plniť povinnosti úradu zodpovedne. Senát, ktorého členmi sú prednášajúci, študenti, vedeckí pracovníci a administratívno-technickí členovia, zvolí prezidenta univerzity väčšinou v tajnom hlasovaní. Funkčné obdobie je šesť rokov a opätovné zvolenie je povolené.

V niektorých iných štátoch, ako napríklad Brandenbursko³⁰, musí byť prezidentovo menovanie formálne potvrdené spolkovým ministerstvom školstva, po tom, ako ho zvolí senát – ktorého členmi sú profesori, zástupcovia neakademických a akademických zamestnancov a študentov – na návrh rady univerzity. Prezidentom univerzity sa môže stať osoba, ktorá má vysokoškolské vzdelanie a na základe jeho niekoľkoročnej odbornej činnosti, najmä v oblasti vedy, obchodu, správy alebo výkonu spravodlivosti, sa dá očakávať, že bude schopná zvládnuť úlohy úradu. Funkčné obdobie prezidenta univerzity je šesť rokov a môže byť opätovne zvolený.

Nórsko

V Nórsku určuje voľbu a funkčné obdobie rektora zákon o univerzitách a vysokých školách.³¹ Rektor je volený – voľby vyhlasuje rada – na 4 roky a môže byť raz znovuzvolený. Rektor musí mať primeranú akademickú a riadiacu kvalifikáciu. Pri voľbe rektora musia byť hlasy vážené podľa distribučného kľúča, o ktorom rozhodla rada, v rámci týchto limitov: akademickí pracovníci majú byť zastúpení na 51-71 percent; technickí a administratívni pracovníci 5-25 percent; študenti 15-30 percent.

---

²⁹ Hessisches Hochschulgesetz. Nemecko. Dostupné na internete: <https://www.rv.hessenrecht.hessen.de/bshe/document/jlr-HSchulGHE2010V5P39> [Cit. 4.2.2022].

³⁰ Gesetz über die Hochschulen des Landes Brandenburg (Brandenburgisches Hochschulgesetz - BbgHG). Nemecko. Dostupné na internete: <https://www.brandenburg.de/media/1494/Hochschulgesetz.pdf> [Cit. 4.2.2022].

³¹ Act relating to universities and university colleges. Nórsko. Dostupné na internete: <https://lovdata.no/dokument/NLE/lov/2005-04-01-15> [Cit. 4.2.2022].

Článok 1-5 zákona o univerzitách a vysokých školách definuje akademické slobody a povinnosti. Medzi ne patria:

1. povinnosť univerzít zabezpečiť a promovať akademické slobody; univerzity musia zabezpečiť, že výučba, výskum a akademický rozvoj sú vykonávané v súlade s vedeckými, umeleckými, vzdelávacími a etickými princípmi;
2. univerzity majú právo si vytvoriť vlastný akademický a hodnotový rámec, na základe ktorého budú naplňovať princípy zákona;
3. univerzitám nie je možné dávať inštrukcie týkajúce sa obsahu výučby a vedeckej práce, ako aj výberu individuálnych zamestnancov;
4. zamestnanec univerzity má právo si vybrať tému a metódu výskumu, v súlade so zamestnaneckou alebo špeciálnou zmluvou.

Poľsko

Voľbu a vymenovanie rektora upravuje zákon z 20. júla 2018 o vysokých školách a vede.³² Rektor štátnej vysokej školy je volený volebným kolégiom, ktorého zloženie je definované v stanovách vysokej školy, avšak minimálne 20 % jej členov by mali tvoriť študenti a doktorandi. Senát vysokej školy vyjadruje názor na kandidátov na rektora. V prípade verejnej vysokej školy, o výsledkoch volieb alebo o vymenovaní rektora informuje ministra predseda volebného kolégia. Funkčné obdobie rektora verejnej vysokej školy je štyri roky a začína sa 1. septembrom roku, v ktorom bol rektor zvolený. Tá istá osoba nesmie byť rektorom verejnej vysokej školy dlhšie ako dve po sebe nasledujúce funkčné obdobia.

Zákon o vysokých školách a vede v paragrafe 3.1 definuje akademickú nezávislosť. Uvádza, že základom systému vysokého školstva a vedy je sloboda v oblasti výučby, umeleckej tvorby, výskumu a publikovania výsledkov výskumu ako aj autonómia vysokých škôl. Systém vysokoškolského vzdelávania a vedy by tiež mal rešpektovať medzinárodné štandardy, etické princípy a dobré skúsenosti vo vzdelávaní a výskume a brať do úvahy dôležitosť sociálnej zodpovednosti, ktorú veda má.

Rakúsko

V Rakúsku je voľba a postavenie rektora súčasťou zákona o univerzitách.³³ Podľa paragrafu 21 vyberá rektora z užšieho výberu troch kandidátov nominovaných senátom, rada univerzity. Rada univerzity sa skladá z 5, 7 alebo 9 členov, ktorí sú predošlými alebo súčasnými držiteľmi pozícií, najmä v akademickej, kultúrnej alebo obchodnej sfére, a ktorých

---

³² Act of 20 July 2018 the Law on Higher Education and Science. Poľsko. Dostupné na internete: <https://www.gov.pl/attachment/d57e66dd-2d20-40b6-bf64-93fcf15580b9> [Cit. 4.2.2022].

³³ Universities Act 2002. Rakúsko. Dostupné na internete: https://static.uni-graz.at/fileadmin/Akg1/ENGLISCH/UG_EN_2016.pdf [Cit. 4.2.2022].

mimoriadne vedomosti a skúsenosti im umožňujú prispievať k dosahovaniu cieľov a plneniu povinností univerzity. Členmi rady univerzity sú dvaja, traja alebo štyria členovia volení senátom; dvaja, traja alebo štyria členovia vymenovaní spolkovou vládou na odporúčanie ministra a ďalší člen menovaný na základe vzájomnej dohody senátom a spolkovou vládou spoločne. Za rektora môžu byť vybrané iba osoby s medzinárodnými skúsenosťami a potrebnými schopnosťami riadiť organizáciu a financovanie univerzity. Rektor je vymenovaný radou univerzity na funkčné obdobie štyroch rokov a opätovné zvolenie je možné.

Spojené štáty americké

Konkrétna dĺžka a forma voľby prezidenta univerzity závisí od štátu, resp. od danej univerzity. Napríklad v Minnesote³⁴ je prezident univerzity menovaný do funkcie správnou radou na odporúčanie kancelára univerzity. Kancelár menuje prezidenta, avšak je to správna rada, ktorá určuje spôsob voľby rektora. Okrem toho sa všeobecne od prezidentov očakáva, že budú mať dlhodobé skúsenosti s výskumom aj riadením univerzity. Dĺžka funkčného obdobia prezidenta nie je presne stanovená, ale väčšinou je dlhšia ako v Európe – priemerne 8,5 roka.³⁵

Spojené kráľovstvo

Britské univerzity môžu bez zásahu štátu rozhodovať o všetkých aspektoch organizačnej autonómie vrátane výberu, funkčného obdobia a odvolania rektora, štruktúr riadenia a začlenenia externých členov, ako aj vnútorných akademických štruktúr.³⁶

Švajčiarsko

Švajčiarsky univerzitný sektor sa skladá z 10 univerzít, z ktorých každá je regulovaná a pôsobí v jednom danom švajčiarskom kantóne a 2 federálnych technologických inštitútoch. Predpisy týkajúce sa činnosti vysokých škôl vychádzajú z kantonálnej úrovne, pričom kantóny sú hlavným organizačným orgánom a takisto ich aj financujú. Pretože každá z univerzít pôsobí v inom kantóne, každá pracuje v rámci špecifického právneho rámca. Federálne technologické inštitúty sú regulované a financované federálnou úrovňou. Podľa

---

³⁴ Minnesota State (2019). *4.2 Appointment of Presidents*. Dostupné na internete: <https://www.minnstate.edu/board/policy/402.html> [Cit. 4.2.2022].

³⁵ Bernasconi, A. (2013). *Tenure of University Presidents*. Dostupné na internete: <https://www.insidehighered.com/blogs/world-view/tenure-university-presidents> [Cit. 4.2.2022].

³⁶ Podrobnosti napríklad o voľbe akademických funkcionárov sú dostupné v angličtine na nasledujúcej stránke: <https://governance.admin.ox.ac.uk/information-about-university-elections>.

paragrafu 24 federálneho zákona o federálnych technologických inštitútoch³⁷ sú ich prezidenti volení na 4 roky federálnou vládou. Môžu byť znovuzvolení.

Švédsko

Voľba rektora je upravená zákonom o vysokých školách.³⁸ Na riadenie činnosti každej vysokej školy je vymenovaný rektor, ktorý sa priamo zodpovedá správnej rade, ktorej členmi sú akademickí pracovníci a študenti. Vláda vymenúva členov správnej rady.

---

³⁷ Federal Act on the Federal Institutes of Technology. Švajčiarsko. Dostupné na internete: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1993/210_210_210/en [Cit. 4.2.2022].

³⁸ The Swedish Higher Education Act. Švédsko. Dostupné na internete: <https://www.uhr.se/en/start/laws-and-regulations/Laws-and-regulations/The-Swedish-Higher-Education-Act/> [Cit. 4.2.2022].

3. Financovanie vysokého školstva

Slovensko vyčlenilo na vzdelanie v roku 2019 približne 4,2 % svojho hrubého domáceho produktu (HDP), čo je menej ako priemer krajín Európskej únie (4,7 %). Pre porovnanie, Švédsko vyčlenilo 6,9 % HDP, Dánsko 6,3 %. Z toho na vysokoškolské vzdelávanie išlo na Slovensku 0,6 % HDP, priemer EÚ je 0,8 %. V tomto ukazovateli je z pomedzi krajín EÚ na prvom mieste Fínsko, ktoré vyčlenilo s 1,7 % HDP na vysokoškolské vzdelávanie.³⁹

Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) porovnala „zloženie“ finančných zdrojov putujúcich do školstva. V oblasti vysokého školstva ide na Slovensku 68 % z verejných zdrojov, 29 % zo súkromných zdrojov (vrátane domácností) a 3 % z medzinárodných zdrojov, čo približne zodpovedá priemeru krajín OECD. Na strane druhej, však viaceré krajiny majú rozdielne modely financovania. Zatiaľ čo v Spojenom kráľovstve tvoria verejné zdroje len 25 %, a v Spojených štátoch amerických 35 %, v Rakúsku, Dánsku, Fínsku, Islande a v Nórsku verejné zdroje tvoria viac ako 90 %.⁴⁰

Tabuľka 10: Verejné výdavky na vysoké školstvo

Krajina	Verejné výdavky na vysoké školstvo (za rok 2020) ⁴¹	
Slovensko	602 965 667 EUR	
Česká republika	1 001 622 677 EUR	
Poľsko	3 628 027 164 EUR ⁴²	
Maďarsko	782 146 894 EUR ⁴³	
Rakúsko	3 081 000 000 EUR	
Švajčiarsko	7 650 419 726 EUR ⁴⁴	
Spojené kráľovstvo	Anglicko	3 704 328 392 EUR
	Sev. Írsko	222 402 318 EUR ⁴⁵
	Škótsko	1 465 667 082 EUR
	Wales	189 659 960 EUR

³⁹ Eurostat (n.d.) Celkové výdavky verejnej správy na vzdelávanie, 2019, v % HDP. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Total_general_government_expenditure_on_education,_%25_of_GDP.png [Cit. 4.2.2022].

⁴⁰ OECD (2020). *Education at Glance*. Dostupné na internete: <https://read.oecd.org/10.1787/69096873-en?format=html> [Cit. 4.2.2022].

⁴¹ Pri členských krajinách nezahŕňajú verejné výdavky eurofondy.

⁴² Za rok 2018.

⁴³ Za rok 2019.

⁴⁴ Za rok 2017.

⁴⁵ Za rok 2018.

Krajina	Verejné výdavky na vysoké školstvo (za rok 2020) ⁴¹
USA	122 424 129 750 EUR ⁴⁶
Izrael	2 743 901 039 EUR
Nemecko	31 800 000 000 EUR ⁴⁷
Francúzsko	25 800 000 000 EUR ⁴⁸
Fínsko	2 513 000 000 EUR
Nórsko	3 460 969 738 EUR
Švédsko	5 757 000 000 EUR
Dánsko	2 524 309 041 EUR ⁴⁹

Zdroj: European University Association (2021)⁵⁰, USAspending.gov (bez dátumu)⁵¹, Halon, E. (2019).⁵²

Pridelovanie verejných financií na vysoké školy

Vo všeobecnosti sa spôsoby verejného financovania univerzít v Európe líšia; vo väčšine systémov však univerzity dostávajú opakujúce sa (základné) verejné financovanie na pokrytie svojich hlavných aktivít prostredníctvom blokového grantu. Blokované granty sa chápu ako finančné granty, ktoré pokrývajú niekoľko kategórií výdavkov, ako napríklad výučba a/alebo výskumné činnosti (napr. Švédsko), investície a prevádzkové náklady (napr. Francúzsko). V takomto rámci môžu univerzity slobodne vnútorne rozdeliť svoje financovanie podľa svojich potrieb, aj keď môžu stále platiť určité obmedzenia. Univerzity majú spravidla obmedzené možnosti presunu finančných prostriedkov medzi určitými kategóriami výdavkov. Napríklad v Poľsku dostávajú univerzity blokovaný grant na výučbu, zatiaľ čo financovanie výskumu sa prideliť priamo fakultám. Najbežnejším obdobím financovania zostáva obdobie jedného roka. Obdobie financovania niektorých univerzít vo Švajčiarsku môže byť dlhšie ako jeden rok, musí to však každoročne potvrdzovať kantonálny alebo federálny parlament. V Nórsku sa ročné verejné financovanie univerzít určuje čiastočne na základe výstupných kritérií zodpovedajúcich predchádzajúcim dvom rokom; takže, v tomto systéme zostáva verejné financovanie alokované na ročnej báze, čo vytvára určitý stupeň stability a zlepšuje finančné prognózy.

⁴⁶ Za rok 2018.

⁴⁷ Za rok 2019.

⁴⁸ Za rok 2019.

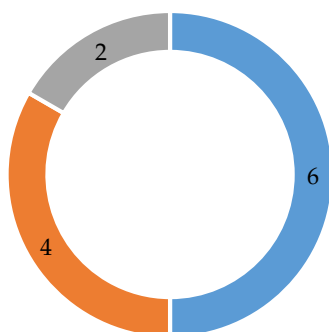
⁴⁹ Za rok 2019.

⁵⁰ European University Association. (2021). *Country Sheets. Public Funding Observatory*. Dostupné na internete: <https://eua.eu/downloads/publications/compendium%20pfo.pdf> [Cit. 4.2.2022].

⁵¹ USAspending.gov. (n.d.) *Explore the Federal Investment in Your Alma Mater*. Dostupné na internete: <https://datalab.usaspending.gov/colleges-and-universities/> [Cit. 4.2.2022].

⁵² Halon, E. (2019). *Higher Education Funding Nearly Doubles in 10 Years*. The Jerusalem Post. Dostupné na internete: <https://www.jpost.com/israel-news/higher-education-funding-nearly-doubles-in-10-years-605351> [Cit. 4.2.2022].

Vnútročné prerozdelenie verejných zdrojov univerzitami

- Žiadne obmedzenia v prerozdelení verejných financií - Dánsko, Fínsko, Nemecko, Nórsko, Švajčiarsko, Veľká Británia
- Limitované/obmedzené prerozdelenie verejných financií medzi určenými kategóriami - Francúzsko, Maďarsko, Slovensko, Švédsko
- Blokovaný grant s inými obmedzeniami - Poľsko, Rakúsko

Zdroj: European University Association (2017).⁵³

Česká republika

Základné princípy financovania verejných vysokých škôl sú ustanovené v paragrafoch 18 a 18a zákona o vysokých školách.⁵⁴ Najdôležitejším zdrojom príjmu verejného rozpočtu vysokých škôl je štátny rozpočet. Finančné prostriedky sa verejnej vysokej škole poskytujú prostredníctvom Ministerstva školstva, mládeže a telovýchovy, a to v týchto troch formách:

- 1) Príspevok zo štátneho rozpočtu na vzdelávacie činnosti a súvisiace vedecké a výskumné, vývojové a inovačné, umelecké alebo iné tvorivé činnosti. Príspevok na vzdelávaciu a tvorivú činnosť je rozhodujúcou položkou financovania verejných vysokých škôl. Podľa zákona o vysokých školách je pre určenie výšky poskytovaného príspevku rozhodujúci druh a finančná náročnosť akreditovaných študijných programov a programov celoživotného vzdelávania, počet študentov a dosiahnuté výsledky vo vzdelávacích a tvorivých činnostiach a ich intenzita. Dôležitým faktorom pre určenie výšky príspevku je aj strategický plán vzdelávacích a tvorivých činností pre oblasť vysokoškolského vzdelávania, ktorý vypracovalo Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy a strategický plán verejnej vysokej školy.

⁵³ European University Association. (2017). University Autonomy in Europe III. The Scoreboard 2017. Dostupné na internete: <https://eua.eu/downloads/publications/university%20autonomy%20in%20europe%20iii%20the%20scorecard%20017.pdf> [Cit. 4.2.2022].

⁵⁴ Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). Česká republika. Dostupné na internete: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111> [Cit. 4.2.2022].

- 2) Podpora výskumu, experimentálneho vývoja a inovácií z verejných rozpočtov. Táto podpora je poskytovaná podľa osobitného predpisu – zákona o podpore výskumu, experimentálneho vývoja a inovácií.⁵⁵
- 3) Dotácia zo štátneho rozpočtu. Nárok na dotáciu na rozvoj verejnej vysokej školy ustanovuje § 18 ods. 5 zákona o vysokých školách. Okrem toho je možné poskytnúť dotáciu verejnej vysokej škole, najmä na ubytovanie a stravovanie študentov. Verejným vysokým školám sa formou grantu poskytujú prostriedky aj na projekty spolufinancované z EÚ.

Finančné prostriedky poskytované podľa pravidiel sú rozdelené do 4 rozpočtových položiek:

- 1) Inštitucionálna zložka predstavuje približne 80 % celkového rozpočtu. Tieto prostriedky sa poskytujú vo forme príspevku na prevádzku verejných vysokých škôl.
- 2) Sociálne veci študentov; v rozsahu približne 10 % z celkového rozpočtu zahŕňajú finančné prostriedky poskytované verejným vysokým školám vo forme príspevku, resp. dotácie na štipendiá pre doktorandov, podpora ubytovania a stravovania študentov, sociálne štipendiá a štipendiá na ubytovanie.
- 3) Vývoj vysokých škôl; predstavuje asi 5 % z celkového rozpočtu a obsahuje finančné prostriedky na rozvoj verejných vysokých škôl. Finančné prostriedky sa poskytujú vo forme dotácií na centralizované rozvojové programy a vo forme príspevkov na implementáciu inštitucionálnych plánov.
- 4) Medzinárodná spolupráca a iné veci predstavujú zvyšných cca. 5 % z celkového rozpočtu. Táto rozpočtová položka podporuje medzinárodnú spoluprácu verejných vysokých škôl (podpora zahraničných študentov a akademických pracovníkov) a podpora vzdelávacích aktivít verejných vysokých škôl prostredníctvom Fondu politiky vzdelávania.⁵⁶

Dánsko

Vysoké školy a univerzity majú na financovanie svojich vzdelávacích programov dva zdroje príjmov: štátne granty a vlastné príjmy z činností generujúcich príjmy vo forme účastníckych poplatkov. Štátne dotácie predstavujú približne 80 percent z celkových finančných prostriedkov, a sú tak primárnym zdrojom príjmov inštitúcií. Granty sa udeľujú formou blokových grantov, ktoré môžu inštitúcie slobodne použiť, v rámci platných predbežných podmienok a pravidiel.

---

⁵⁵ Zákon č. 130/2002 Sb. o podpore výskumu a vývoje z verejných prostriedkov a o zmene niektorých súvisiacich zákonov (zákon o podpore výskumu a vývoje). Česká republika. Dostupné na internete: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-130> [Cit. 4.2.2022].

⁵⁶ Eurydice (2021a). *Czech Republic. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-21_en [Cit. 4.2.2022].

Systém „taxametrov“ je primárnym modelom na prerozdelenie štátnych prostriedkov. Systém taxametra znamená, že v rámci celkového finančného rámca štátu na vzdelávacie účely, sú rozpočtové prostriedky závislé od aktivity rozdelené medzi jednotlivé vzdelávacie inštitúcie na základe objektívnych cieľov pre úrovne činnosti a politicky stanovených sadzieb taxametra. Taxameter sa odvíja od počtu získaných „ekvivalentov“ denných študentov (bežných študentov, doktorandov, účastníkov kurzov ďalšieho vzdelávania a otvorených vzdelávacích programov ponúkaných inštitúciami). Počet ekvivalentov denných študentov sa vynásobí taxametrami stanovenými v ročnom rozpočte vlády a na základe toho sa stanovuje grant na vzdelávacie účely.

Vo všetkých oblastiach je systém taxametrov kombinovaný so základným grantom určeným na financovanie základných výdavkov inštitúcie. V súčasnosti existujú dva rôzne základné modely grantov:

- nezávislý základný grant na úrovni činnosti, ktorý je zahrnutý do rozpočtu ako jednotkový grant;
- základný grant závislý od činnosti, ktorý je určený na podporu inštitucionálnej štruktúry.⁵⁷

Fínsko

Hlavnú zodpovednosť za financovanie vysokých škôl nesie štát. Základné financovanie sa rozdeľuje na základe výučby a výskumu na univerzitách a na základe výkonnosti univerzít aplikovaných vied v oblasti vzdelávania, výskumu a vývoja. Okrem základného financovania sa časť financovania oboch sektorov vysokoškolského vzdelávania rozdeľuje na základe ich stratégií, ktoré sú formulované spoločne medzi ministerstvom a každou vysokou školou v trojročných dohodách o výkonnosti. Pokiaľ ide o nakladania s pridelenými finančnými prostriedkami, univerzity sú autonómne, pokiaľ sa počas dohodnutého obdobia dosiahnu dohodnuté ciele.

Do modelu základného financovania patria strategické financovanie a financovanie určené na vzdelávanie a výskum. Financovanie výskumu je dôležitým dodatočným zdrojom a zohráva veľkú úlohu pri zvyšovaní kvality a dopadu. Základný výskum na univerzitách financuje a hodnotí „Fínska akadémia,“ ktorá je agentúrou v rezorte ministerstva. Okrem základného a strategického financovania dostávajú univerzity aj dodatočné financovanie. Strategické financovanie sa univerzitám poskytuje na základe rokovania o dohode o výkone s ministerstvom.

---

⁵⁷ Eurydice (2021b). *Denmark. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-22_en [Cit. 4.2.2022].

Financovanie univerzít aplikovaných vied je založené na základných financiách pridelených Ministerstvom školstva, vedy a kultúry. Základné financovanie pre univerzity aplikovaných vied je rozdelené nasledovne:

- 79 percent pre vzdelávanie
- 15 percent na výskum a vývoj
- 6 percent na strategický rozvoj.

Inštitúcie vysokoškolského vzdelávania dostávajú financovanie aj z iných zdrojov (externé financovanie), ako je Fínska akadémia, Fínska agentúra pre inovácie, nadácie, podniky, Európska únia a ďalšie medzinárodné zdroje.⁵⁸

Francúzsko

V roku 2019 bolo na verejné vysoké školstvo alokovaných 20,3 % výdavkov na vzdelávanie. Hlavným poskytovateľom je stále štát (67,1 %), za ním nasledujú miestne orgány (10,2 %), domácnosti (9,9 %) a podniky (9,6 %). Podľa článkov L711-1 a L711-2 školského zákona⁵⁹ sú univerzity a ďalšie verejné inštitúcie vedeckého, kultúrneho a profesionálneho charakteru národnými vysokoškolskými a výskumnými inštitúciami s právnou subjektivitou a finančnou autonómiou.

Akakoľvek verejná vedecká, kultúrna a odborná inštitúcia uzatvára so štátom viacročnú zmluvu, ktorá definuje inštitúcie a vzájomné záväzky strán. Zmluva stanovuje ciele zdieľané s partnerskými verejnými výskumnými inštitúciami. Inštitúcie musia podávať správy o plnení svojich záväzkov a dosahovaní cieľov stanovených v zmluve najmenej raz za dva roky. Plnenie zmluvy podlieha hodnoteniu. Štát prihliada na výsledky hodnotenia pri určovaní finančných záväzkov, ktoré dáva inštitúcii v rámci viacročnej zmluvy.⁶⁰

Izrael

Výbor pre plánovanie a granty, zložený zo štyroch vysokých akademických pracovníkov z rôznych oblastí a dvoch verejných činiteľov z obchodného alebo priemyselného sektora, je sprostredkovateľským orgánom medzi vládou a univerzitami v oblasti finančných záležitostí, ktorý predkladá obidvom orgánom rozpočtové návrhy a prideluje rozpočtové

---

⁵⁸ Eurydice (2021c). *Finland. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-25_en [Cit. 4.2.2022].

⁵⁹ Code de l'éducation. Francúzsko. Dostupné na internete: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006071191/LEGISCTA000006182442/#LEGISCTA000006182442 [Cit. 4.2.2022].

⁶⁰ Eurydice (2021d). *France. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/france/higher-education-funding_en [Cit. 4.2.2022].

prostriedky zo schváleného rozpočtu. Verejné prostriedky poskytujú 57 % rozpočtu na vysokoškolské vzdelávanie, 14 % pochádza zo školného a zvyšok z rôznych súkromných zdrojov.⁶¹

Maďarsko

Podľa zákona o vysokých školách štát poskytuje podporu vysokoškolským inštitúciám predovšetkým prostredníctvom správcom (od roku 2014 verejné vysoké školy spravuje kancelár, ktorého vymenúva predseda vlády a ktorý je zodpovedný za chod inštitúcie) a sekundárne priamo vysokoškolským inštitúciám. Okrem verejných zdrojov majú inštitúcie aj prístup k školným, ktoré platia samofinancujúci študenti, a k príjmom z ich hospodárskych činností; inštitúcie môžu spravovať svoje aktíva, zakladať vlastné podniky alebo nadobúdať podiely v organizáciách. Štát ponúka aj ďalšie dotácie (dotácia na študentské internáty, učebnice, športové a kultúrne aktivity a štipendiá). Okrem toho môže byť vysokoškolským inštitúciám poskytnutá ďalšia podpora na základe žiadosti o podporu alebo na základe individuálnych dohôd.

Financovanie vysokého školstva je od 1. septembra 2021 upravené. V súlade s pozmeňujúcim a doplňujúcim návrhom sú základné princípy podpory činností vysokoškolského vzdelávania stanovené v rámcovej dohode medzi ministrom zodpovedným za školstvo a správcom univerzity. Univerzity sú financované na základe 3-pilierového modelu, v ktorom sú jednotlivé zložky od seba oddelené. Ide o financovanie vzdelávania (podľa počtu študentov), výskumu a infraštruktúry spolu s údržbou.⁶²

Nemecko

Verejné vysoké školy spravujú od roku 2006 takmer výlučne spolkové krajiny a sú nimi financované z rozpočtu spolkového ministerstva zodpovedného za vysoké školstvo. V niektorých spolkových krajinách sa medzi spolkovou krajinou a jej vysokoškolskými inštitúciami uzatvárajú rámcové dohody o rozvoji a financovaní vysokých škôl na niekoľko rokov. Avšak v prípadoch nadregionálneho významu sa môžu spolkové krajiny a spolková vláda dohodnúť na spolupráci pri podpore vedy, výskumu a výučby. To znamená, že inštitúcie vysokoškolského vzdelávania môžu byť trvalo podporované aj z federálnych fondov.⁶³

---

⁶¹ Council for higher education (n.d.). *The Budget of the Higher Education System*. Dostupné na internete: <https://che.org.il/en/>. [Cit. 4.2.2022].

⁶² Vass, A. (2021). Higher Education Restructuring in Hungary Rolls on. *HUNGARY Today*. Dostupné na internete: <https://hungarytoday.hu/higher-education-uni-restructuring-model-change-fidesz-govt-force-palkovics/>. [Cit. 4.2.2022].

⁶³ Eurydice. (2021e). *Germany. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-31_en [Cit. 4.2.2022].

Nórsko

Ministerstvo školstva a výskumu prideluje ročné blokované granty každej vysokej škole. Rada vysokoškolskej inštitúcie je zodpovedná za stanovenie priorít s cieľom splniť ambície a stratégie inštitúcie, ako aj národne definované ciele vysokoškolského sektora ako celku. Autómia je obmedzená niektorými vyčlenenými prostriedkami v rámci blokovaného grantu a očakávaniami výstupov zo vzdelávania. Verejné inštitúcie tvoria najväčšiu časť sektora vysokoškolského vzdelávania a získavajú 95 % verejného financovania. Výška blokovaného grantu pre každú inštitúciu závisí od konkrétnych priorít, ktoré v priebehu času stanovili parlament a vláda.

O niektorých zmenách v blokovaných grantoch rozhoduje každoročne ministerstvo alebo parlament. Hlavným typom alokácií v poslednom desaťročí bolo zvýšenie finančných prostriedkov na rozšírenie vzdelávacích a výskumných kapacít. Takéto požiadavky môžu byť špecifikované na úrovni inštitúcie, pre študijné oblasti alebo pre špecifické študijné programy. Ministerstvo v rámci blokovaného grantu nedefinuje tematické priority výskumu.

Blokovaný grant ovplyvňujú aj ročné zmeny financovania založené na výkonnosti. Vypočítavajú sa na základe posledných zmien vo výstupoch inštitúcií v ôsmich ukazovateľoch. Zmena financovania na základe výkonnosti za rok. Financovanie založené na výkonnosti je založené na zmenách výstupu v absolútnych číslach:

- študijných kreditov,
- počtu absolventov,
- počtu výmenných študentov zo zahraničia,
- počtu absolventov doktorandského štúdia.

Takisto dôležitými ukazovateľmi sú aj počty publikácií, počty autorov a význam časopisov v ktorých akademici publikujú, výška financovania z grantov Európskej komisie, výška financovania z nórskej Rady pre výskum a iné verejné a súkromné príjmy.⁶⁴

Poľsko

Vysoké školy sú súčasťou školského vzdelávacieho systému a sú spravované na regionálnej úrovni. Hlavným zdrojom financovania vysokých škôl je štátny rozpočet. Financovanie vysokoškolského vzdelávania je zahrnuté v časti štátneho rozpočtu spravovanej ministrom zodpovedným za vysoké školstvo. Výška financovania závisí predovšetkým od typu vysokej školy (univerzitná/neuniverzitná a verejná/neverejná).

---

⁶⁴ Eurydice. (2021f). *Norway. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-54_en [Cit. 4.2.2022].

Podľa zákona o vysokých školách a vede⁶⁵ nemôže byť výška financovania na vysokoškolské vzdelávanie a vedu pridelená na daný finančný rok nižšia ako v predchádzajúcom roku. Suma vyčlenená v štátnom rozpočte na vysoké školy a vedu tiež podlieha ročnej indexácii; upravuje minimálne výdavky na vedu a vysoké školstvo.

Ak je to opodstatnené, minister môže zvýšiť výšku dotácie alebo grantu na úlohy spojené s finančnými výhodami pre študentov, berúc do úvahy potreby súvisiace s pedagogickými a výskumnými činnosťami (napríklad vysoký význam pre národnú politiku výskumu; nepredvídané okolnosti; vyšší počet študentov oprávnených poberať finančnú podporu). Vysoké školy môžu navyše dostávať ďalšie prostriedky zo štátneho rozpočtu (vrátane štrukturálnych fondov a fondov na výskum) a z rozpočtov samosprávnych celkov.⁶⁶

Rakúsko

Od roku 2018 v Rakúsku existuje nový model financovania vysokých škôl, ktorý sa implementuje v období dohody o výkone. Nový model financovania vysokých škôl je založený na implementácii orientovanej na kapacitu univerzít a študentov. Tento model financovania vysokých škôl je trojpilierový, pretože celkový rozpočet každej univerzity je zložený z troch čiastkových „pilierov“:

- a) financie na „výučbu“
- b) financie na „výskum/pokrok a ocenenie umenia“
- c) financie v oblasti „infraštruktúry a strategického rozvoja“

Výpočet čiastkových súm pre prvé dva piliere je založený na konkrétnych ukazovateľoch: počet študentov, ktorí aktívne absolvujú skúšky zodpovedajúce určitému počtu ECTS kreditov v oblasti „výučba“, a počet vedeckého alebo umeleckého personálu v oblasti „výskumu/pokroku a umenia“. Existujú aj konkurenčné ukazovatele ako ďalší stimul (napr. počet absolventov alebo štruktúrované doktorandské programy).

Ústrednými cieľmi tohto modelu financovania vysokých škôl sú zvyšovanie kvality výskumu a výučby, najmä zlepšovaním pomerov učiteľov a študentov, zvyšovanie transparentnosti prostredníctvom samostatného financovania výučby a výskumu a

---

⁶⁵ Act of 20 July 2018 the Law on Higher Education and Science. Poľsko. Dostupné na internete: <https://www.gov.pl/attachment/d57e66dd-2d20-40b6-bf64-93fcf15580b9> [Cit. 4.2.2022].

⁶⁶ Eurydice (2021g). *Poland. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-56_en [Cit. 4.2.2022].

oceňovania umenia doplneného o strategické stimuly a zvyšovanie počtu aktívnych študentov.⁶⁷

*Spojené kráľovstvo*⁶⁸

Na rozdiel od Anglicka a Walesu, kde v súčasnosti najväčšia zložka financovania vysokoškolského vzdelávania pochádza z poplatkov za školné študentov, v Severnom Írsku vládne granty stále tvoria významnú časť financovania vysokoškolského vzdelávania a prispievajú viac ako školné. Tieto ročné granty prideluje a distribuuje Ministerstvo financií.

Zatiaľ čo výučba je financovaná z vládnych grantov a školného, výskum je financovaný z duálneho systému podpory, ktorý zahŕňa:

- vládne financovanie (vládne granty) na podporu výskumnej infraštruktúry a umožnenie inštitúciám uskutočňovať výskum podľa ich vlastného výberu;
- financovanie osobitných výskumných projektov a programov poskytovaných Radou pre výskum a inovácie v Spojenom kráľovstve (UK Research and Innovation – UKRI).

Výška grantu na výučbu, ktorý jednotlivé inštitúcie dostávajú z Ministerstva financií, zodpovedá počtu študentov, ktorí sa učia, a predmetom, ktoré títo študenti absolvujú. Predmety pre odbory ako medicína a zubné lekárstvo a laboratórne predmety priťahujú vyššiu úroveň zdrojov. Verejné finančné prostriedky na výskum sa poskytujú v rámci systému známeho ako „duálna podpora“. Financovanie je zamerané na najvyššiu kvalitu výskumu prostredníctvom schémy financovania výskumu súvisiaceho s kvalitou (Quality-related Research), ktorá rozdeľuje financovanie na základe:

- kvality výskumu;
- objemu výskumu (na základe počtu výskumných pracovníkov);
- relatívnych nákladov (odrážajúcich napr. to, že laboratórny výskum je nákladnejší).

Existujú aj samostatné výpočty, ktoré odrážajú výstupy z výskumu, prostredie a vplyv (impact) výskumov – metódou používanou na hodnotenie kvality je celonárodný rámec excelentnosti výskumu.

---

⁶⁷ Eurydice (2021h). *Austria. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-1_en [Cit. 4.2.2022].

⁶⁸ Eurydice (2021i). *Great Britain. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-94_en [Cit. 4.2.2022].

Ďalšie informácie sú dostupné na nasledujúcich stránkach v anglickom jazyku:

Anglicko: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-93_en

Severné Írsko: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-94_en

Škótsko: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-95_en

Wales: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-96_en

Školné významne prispieva k príjmom každej inštitúcie. Stanovujú ich jednotlivé vysoké školy, avšak pre vysokoškolských študentov denného štúdia v Severnom Írsku bola ich výška na akademický rok 2020/2021 obmedzená na 4395 GBP (cca 4835 EUR). Študenti si môžu na štúdium zobrať dotované študentské pôžičky.

Spojené štáty americké

V roku 2018 dosiahli univerzity príjmy z federálnych aj nefederálnych zdrojov financovania v celkovej výške 1,068 milióna USD. Investície federálnej vlády predstavovali „len“ 149 miliárd USD (cca 122 miliárd EUR), čo predstavuje necelých 10 %. Tieto peniaze išli na vysoké školy a univerzity prostredníctvom troch hlavných nástrojov:

- federálna študentská pomoc – finančná pomoc poskytovaná prostredníctvom grantov, štipendií a pôžičiek študentom na ich náklady na vzdelávanie. Môže to zahŕňať náklady na školné, ubytovanie, dopravu, knihy a spotrebný materiál. Pôžičky tvoria približne 73 % celkovej pomoci študentom, čo z nich robí najväčší zdroj pomoci od federálnej vlády;
- granty – dohoda, prostredníctvom ktorej federálna agentúra poskytuje finančnú pomoc jednotlivcovi alebo organizácii a používa sa na projekty a výdavky, ktoré prispievajú k verejnému blahu;
- kontrakty – dohoda, v ktorej federálna vláda nakupuje tovar alebo službu od organizácie alebo jednotlivca na vládne použitie.⁶⁹

Švajčiarsko

Vzdelávanie na vysokoškolskej úrovni je spoločnou úlohou založenou na partnerstve medzi štátom, kantónmi a vysokoškolskými organizáciami. Financovanie vzdelávania na vysokých školách je vo veľkej miere hradené verejným sektorom. Konfederácia ďalej dotuje študijné programy na súkromných vysokých školách poskytovaných profesionálnymi organizáciami pôsobiacimi vo Švajčiarsku, ktoré nedostávajú nijakú kantónálnu finančnú podporu.

Kantóny financujú kantónne univerzity a univerzity aplikovaných vied. Každý kantón platí paušálne príspevky za svojich študentov, ktorí navštevujú univerzitu v inom kantóne. Konfederácia platí základné príspevky na výučbu a výskum na kantónálnych univerzitách a univerzitách aplikovaných vied. Udeľuje tiež investičné príspevky (napr. na výstavbu alebo renováciu budov, nájomné) a podieľa sa na financovaní projektov celoštátneho významu. Federálne technologické inštitúty sú financované konfederáciou.

---

⁶⁹ USAspending.gov. (n.d). *Explore the Federal Investment in Your Alma Mater*. Dostupné na internete: <https://datalab.usaspending.gov/colleges-and-universities/> [Cit. 4.2.2022].

O financovanie tretími stranami sa univerzity musia aktívne uchádzať. Napríklad Švajčiarska národná vedecká nadácia (SNSF), Švajčiarska inovačná agentúra Innosuisse a Európska únia (EÚ) poskytujú švajčiarskym inštitúciám vysokoškolského vzdelávania finančné príspevky na výskumné a inovačné projekty. Súkromný sektor sa podieľa na financovaní univerzít prostredníctvom školného a uzatvárania zmlúv o službách alebo výskume.⁷⁰

Švédsko

Vysokoškolské vzdelávanie je financované priamo zo štátneho rozpočtu. Keď vysoké školy dostanú od Ministerstva školstva a vedy prostriedky na vysokoškolské vzdelávanie, dostanú tiež ciele a rámec pre nasledujúci rozpočet/kalendárny rok. Konečné pridelenie zdrojov závisí od výsledkov dosiahnutých v každej inštitúcii, pokiaľ ide o počty študentov (prepočítané na ročné ekvivalenty študentov na plný úväzok), ako aj výkonnosť štúdia (prepočítané na ročný výkon).

Pred každým rozpočtovým rokom dostane každá vysoká škola rozpočtové prostriedky v maximálnej výške, ako aj náhradu za konkrétne prijaté záväzky. Rozpočtové prostriedky sú predbežné, pretože konečnú sumu je možné určiť najskôr na konci rozpočtového roka, keď sa skutočné výsledky predložia Ministerstvu školstva a vedy vo výročnej správe. Nedosiahnuté výsledky (príliš málo študentov na to, aby dosiahli maximálnu odmenu) alebo prekročené dosiahnuté výsledky (viac študentov, ako je možné zaplatiť v rámci maximálnej odmeny), až do +/- 10 percent maximálnej odmeny, sa môžu presunúť do nasledujúceho fiškálneho roka.⁷¹

3.1. Podpora pre vedu a výskum

Okrem súkromného sektora sú hlavnými aktérmi v Slovenskej republike, ktorí financujú vedu a výskum (VaV), Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Agentúra pre podporu výskumu a vývoja (APVV), Vedecká grantová agentúra (VEGA), Slovenská akadémia vied a Výskumná agentúra. Čo sa týka financovania VaV, veľká časť výdavkov pochádza zo štátneho rozpočtu. To je podrobnejšie upravené zákonom č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja⁷² a zákonom č. 185/2009 Z. z.

⁷⁰ Eurydice (2020). *Switzerland. Higher Education Funding*. Dostupné na internete:

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-114_en [Cit. 4.2.2022].

⁷¹ Eurydice (2021j). *Sweden. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-80_en [Cit. 4.2.2022].

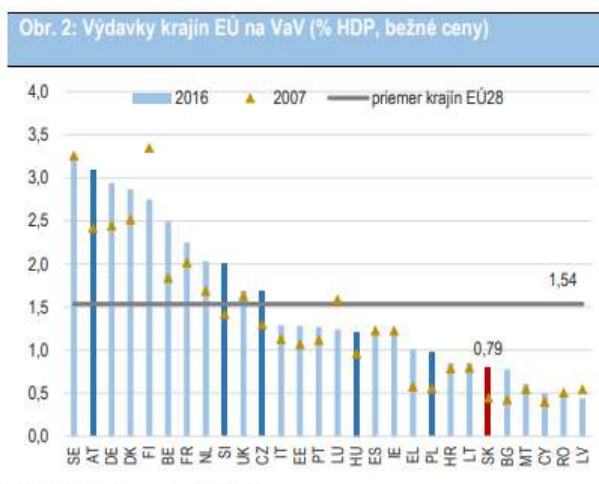
⁷² Zákon č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/172/> [Cit. 4.2.2022].

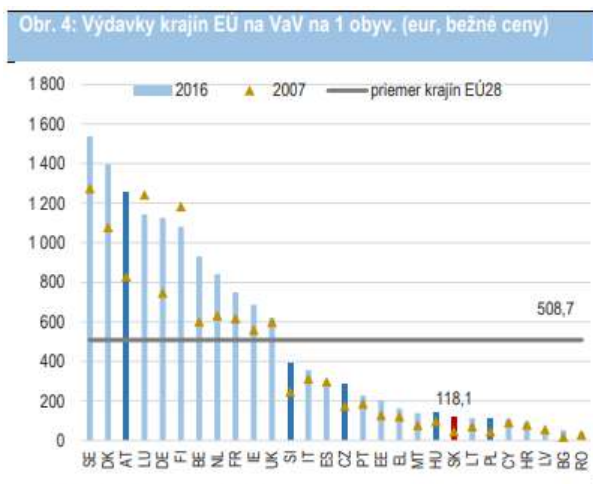
o stimuloch pre výskum a vývoj.⁷³ Financovanie výskumu a vývoja sa podľa zákona o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja uskutočňuje prostredníctvom rozpočtovej kapitoly Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu – väčšinou prostredníctvom dvoch základných foriem:

- účelovou formou na základe súťaže a
- inštitucionálnou formou.

K účelovej forme financovania výskumu a vývoja patrí aj poskytovanie dotácií na vedecko-technické služby, pod ktorými sa rozumejú činnosti vykonávané na podporu VaV. V prípade verejných vysokých škôl je podpora ich VaV zo štátneho rozpočtu osobitne legislatívne upravená zákonom č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách. VaV je na verejných vysokých školách podporovaný Ministerstvom školstva cez dotácie na výskumnú, vývojovú alebo umeleckú činnosť. Slovenská republika dáva v prepočte na jedného obyvateľa ročne na VaV až 4-násobne menej ako je priemer krajín EÚ, a až 7-násobne menej ako Rakúsko.

Zdroj: Eurostat; spracovanie NKÚ SR

Zdroj: Eurostat; spracovanie NKÚ SR

Ukazovateľ	Priemer krajín EÚ28			SR		
	2007	2016*	zmena	2007	2016*	zmena
Výdavky krajiny na VaV (% HDP)	1,35	1,54	0,18	0,45	0,79	0,34
Výdavky krajiny na VaV na 1 obyv. (eur)	409,11	508,69	24 %	46,90	118,10	152 %
Počet zamestnancov sektora VaV na 1000 obyv.	4,60	5,53	20 %	2,87	3,27	14%
Podiel počtu zamestnancov sektora VaV na celkovej zamestnanosti v %	1,01	1,25	0,24	0,66	0,72	0,06

⁷³ Zákon č. 185/2009 Z. z. o stimuloch pre výskum a vývoj a o doplnení zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2009/185/20191201.html> [Cit. 4.2.2022].

Ukazovateľ	Priemer krajín EÚ28			SR		
	2007	2016*	zmena	2007	2016*	zmena
Počet patentov na mil. obyv.	245,36	266,77	9%	48,00	48,00	0%
Počet podaných patentov na 100 mld. USD HDP	611,18	618,62	1%	199,00	166,00	-17%
Počet vedeckých publikácií na 1000 obyv.	1,40	2,27	62%	0,76	1,53	103%

Zdroj: Najvyšší kontrolný úrad SR (2018).⁷⁴

Dôležitým faktorom pri financovaní VaV sú aj štrukturálne fondy. Za obdobie 2007–2017 minulo Slovensko z verejných prostriedkov na VaV 3,32 miliardy EUR, pričom približne 23 % tvorili práve zdroje zo štrukturálnych fondov EÚ a v roku 2015 tvorili výdavky na VaV zo štrukturálnych fondov viac ako polovicu z celkových verejných výdavkov na VaV na Slovensku.⁷⁵ Čo sa týka financovania VaV, najviac doň investuje súkromný sektor. Priemerná hodnota podielu financovania VaV súkromných sektorov za krajiny EÚ bola za rok 2015 na úrovni 44,5 %. V roku 2015 Slovensko za priemerom EÚ výrazne zaostávalo a s hodnotou 25,1 % dosiahlo spomedzi vtedajších 28 krajín EÚ 26. priečku.

Česká republika

V Českej republike je podpora vedy a výskumu legislatívne upravená zákonom č. 130/2002 Sb.,⁷⁶ o podpore výskumu a vývoja z verejných prostriedkov a o zmene niektorých súvisiacich zákonov, v znení neskorších predpisov a zákonom č. 341/2005 Sb.,⁷⁷ o verejných výskumných inštitúciách. Hlavným orgánom zodpovedným za VaV politiku je Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy. Dôležitými orgánmi sú aj Rada pre výskum, vývoj a inovácie, ďalej Grantová agentúra Českej republiky, Technologická agentúra ČR a Akadémia vied Českej republiky.

VaV je financovaná z rôznych zdrojov – najväčší podiel tvoria súkromné zdroje (0,7 % HDP), štátny rozpočet je až druhým najvýznamnejším zdrojom financovania. V roku 2017 tvorili verejné financie približne 1,2 miliardy EUR, čo zodpovedalo 0,61 % HDP. Vo všeobecnosti sa štátne financie prerozdeľujú dvomi spôsobmi. Buď sa jedná o účelovú podporu (pridelovanie financií na základe súťaže na konkrétne granty), alebo druhou formou podpory je inštitucionálna (určená na dlhodobý koncepčný rozvoj).

⁷⁴ Najvyšší kontrolný úrad SR. (2018). Systém financovania vedy a výskumu z verejných zdrojov SR. Analytická správa. Dostupné na internete: <https://www.nku.gov.sk/documents/10157/c91c662a-d46e-467a-a0e9-3844f2a3a2da> [Cit. 4.2. 2021].

⁷⁵ Tamtiež.

⁷⁶ Zákon č. 130/2002 Sb. o podpore výskumu a vývoje z verejných prostriedkov a o zmene niektorých súvisiacich zákonov (zákon o podpore výskumu a vývoje). Dostupné na internete: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-130> [Cit. 4.2.2022].

⁷⁷ Zákon č. 341/2005 Sb. o verejných výskumných inštitúciách. Dostupné na internete: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-341> [Cit. 4.2.2022].

Veda a výskum môžu byť podporované priamo alebo nepriamo. Priama podpora je podpora vlastnými zdrojmi, prostriedkami EÚ či prostriedkami mimo EÚ. Nepriama podpora môže byť poskytovaná rôznymi formami, napríklad daňovými úľavami, urýchlými odpismi, znížením odvodov sociálneho poistenia, oslobodenia od ciel a podobne.⁷⁸

Dánsko

Hlavnú zodpovednosť za výskum a inovácie nesie Ministerstvo vysokoškolského vzdelávania a vedy. Ministerstvo priemyslu, obchodu a financií má okrem toho úlohy spojené s inováciami. Niekoľko rezortných ministerstiev; Ministerstvo energetiky, verejnoprospešných služieb a podnebia, Ministerstvo životného prostredia a výživy a Ministerstvo zahraničných vecí majú všetky väčšie programy v oblasti výskumu a inovácií. Tieto ministerstvá majú osobitné agentúry, ktoré implementujú príslušné politiky. Osem dánskych univerzít je hlavnými účastníkmi verejného výskumu a vývoja.

Dánska dávalo na VaV v roku 2017 3,05 % HDP, čo bolo vysoko nad priemerom EÚ (2,07 %). Verejné financovanie VaV sa v posledných rokoch mierne zvýšilo. Je to hlavne z dôvodu zvýšeného financovania zo strany miest a regiónov, zatiaľ čo financovanie výskumu a inovácií zo strany centrálnej vlády zostalo stabilné. Fiškálne tlaky na ústrednú vládu viedli k prerozdeleniu časti financovania vzdelávania mimo univerzít. Výdavky súkromného sektora na výskum a vývoj sú sústredené v relatívne malom počte veľkých dánskych spoločností. 50 najväčších spoločností pôsobiacich v oblasti výskumu a vývoja predstavovalo v roku 2016 70 % celkových dánskych súkromných investícií do VaV.⁷⁹

Fínsko

Ministerstvo školstva, vedy a kultúry zabezpečuje celkové fungovanie vysokoškolského vzdelávania, vedy a výskumu. Ministerstvo je zodpovedné za plánovanie a implementáciu politiky a návrhy štátnych rozpočtov. Ministerstvo hospodárstva a zamestnanosti je zodpovedné za prípravu a vykonávanie fínskej inovačnej politiky. Rada pre výskum a inovácie, ktorej predsedá predseda vlády, koordinuje vývoj fínskeho inovačného systému.⁸⁰ Celková suma výdavkov na výskum a vývoj produktov bola v roku 2019 6 715 miliónov EUR, čo je o 277 miliónov EUR viac ako v predchádzajúcom roku. Celkovo

⁷⁸ Český statistický úrad (2017). *Státní rozpočtové výdaje na výzkum a vývoji v ČR*. Dostupné na internete <https://www.czso.cz/documents/10180/61508166/21100118a.pdf/19180ce5-7ff8-4111-9249-215efe77c10d?version=1.2> [Cit. 4.2.2022].

⁷⁹ European Commission (2019). *Peer Review of the Danish R&I System. Ten steps, and a leap forward: taking Danish innovation to the next level. Horizon 2020 Policy Support Facility*. Dostupné na internete https://rio.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/report/PSF%20Denmark_Final%20report.pdf [Cit. 4.2.2022].

⁸⁰ Research.fi (n.d.). *Research and Innovation System*. Dostupné na internete: <https://research.fi/en/science-innovation-policy/research-innovation-system> [Cit. 4.2.2022].

vzrástli výdavky na VaV o 4,3 percenta. Od roku 2018 došlo k rastu vo všetkých odvetviach, päť percent v sektore vysokoškolského vzdelávania, štyri percentá v podnikoch a 2,6 percenta vo vládnom sektore.

Zdroje z podnikov tvorili 66 percent výdavkov na výskum a vývoj. Vládný sektor je zodpovedný za 9 percent výdavkov, ale pri financovaní je podiel ústrednej vlády a iných verejných inštitúcií 30 percent. Význam vysokoškolského sektora ako poskytovateľa finančných prostriedkov je 1 percento, a podiel zo zahraničia je 15 percent.⁸¹

Francúzsko

Francúzsko už dlhodobo dáva na vedu 2,2 percenta zo svojho HDP, z čoho približne 0,6 percenta sú verejné výdavky a okolo 1,25 percenta tvoria financie z podnikového sektora. V roku 2020 francúzska vláda predstavila návrh zákona o vede, ktorý sľubuje zvýšenie výdavkov na verejný výskum o ďalších 25 miliárd EUR v nasledujúcich 10 rokoch, čo by malo viesť k tomu, že do roku 2030 zvýši svoj celkový rozpočet na VaV na 3 percentá.⁸²

Francúzska národná výskumná agentúra (ANR) je hlavnou inštitúciou verejnej správy pod vedením Ministerstva vysokoškolského vzdelávania, výskumu a inovácií. Agentúra financuje projektový výskum. Verejné výskumné laboratóriá sú čiastočne financované z rozpočtových prostriedkov pridelených univerzitám, verejným výskumným organizáciám a finančným agentúram vrátane Národnej výskumnej agentúry (ANR). Ďalšie financovanie získavajú z francúzskych regiónov, charitatívnych organizácií, priemyslu.⁸³ Francúzsky daňový systém navyše aktívne podporuje VaV prostredníctvom daňových úľav.⁸⁴

Izrael

Izrael je krajina, ktorá na VaV dáva z pomedzi analyzovaných krajín najviac financií – až 4,85 percenta z HDP. Národné výdavky na VaV na obyvateľa v Izraeli v roku 2019 predstavovali 2 080 dolárov, najmä z dôvodu vysokej koncentrácie vývojových centier nadnárodných spoločností v Izraeli. V roku 2018 bolo 52 % výdavkov na výskum a vývoj financovaných zo zahraničných zdrojov a 36,6 % z podnikateľského sektora.⁸⁵

---

⁸¹ Tamtiež.

⁸² Pain, E. (2020). *French science bill promises boost to public R&D*. Dostupné na internete: <https://www.sciencemag.org/news/2020/07/french-science-bill-promises-boost-public-rd> [Cit. 4.2.2022].

⁸³ ANR. (n.d.). *Missions*. Dostupné na internete: <https://anr.fr/en/anrs-role-in-research/missions/> [Cit. 4.2.2022].

⁸⁴ Businessfrance.fr (n.d.). *France: a innovation powerhouse*. Dostupné na internete: <https://www.businessfrance.fr/en/discover-France-France-s-key-strengths-talents> [Cit. 4.2.2022].

⁸⁵ Statistics Information Center. (2020). *The National Expenditure on Civilian R&D 2019*. Dostupné na internete: <https://www.cbs.gov.il/en/mediarelease/pages/2020/the-national-expenditure-on-civilian-rd-2019.aspx> [Cit. 4.2.2022].

VaV v Izraeli sa uskutočňuje predovšetkým na siedmich univerzitách, vládnych a verejných výskumných ústavoch a stovkách civilných a vojenských podnikov. Významný výskum sa vykonáva aj v lekárskejších strediskách a v spoločnostiach, ktoré poskytujú verejné služby v oblastiach, ako sú telekomunikácie, výroba energie a správa vodných zdrojov. Vláda a verejné orgány sú primárnymi zdrojmi financovania VaV a poskytujú finančnú podporu pre viac ako polovicu izraelských výskumných a vývojových aktivít. Hlavná časť týchto prostriedkov na civilné účely výskumu a vývoja je vyčlenená na hospodársky rozvoj, hlavne v priemyselných a poľnohospodárskych odvetviach, čo v porovnaní s ostatnými krajinami predstavuje veľmi veľkú časť z celkového počtu. Viac ako 40 percent sa používa na rozširovanie vedomostí prostredníctvom národných, binárnych a vládnych výskumných fondov a prostredníctvom individuálnych univerzitných alokácií zo Všeobecného univerzitného fondu spravovaného Radou vysokoškolského vzdelávania. Na financovanie a koordináciu výskumných iniciatív, ktoré sú príliš veľké na to, aby ich mohla zvládnuť ktorákoľvek agentúra, existuje TELEM, dobrovoľné fórum zložené z hlavných vedcov Ministerstva priemyslu, obchodu a práce a Ministerstva vedy, prezidenta Izraelskej akadémie, a zástupcov Rady pre vysokoškolské vzdelávanie, štátnej pokladnice a ďalších.⁸⁶

Maďarsko

Výdavky na VaV tvorili v roku 2019 1,48 % HDP. 76 % národných výdavkov na VaV bolo vynaložených na podnikový, súkromný výskum. Ďalších 14 % bolo na vysokoškolské vzdelávanie a 10 % bolo na inštitúcie verejného sektora. V rokoch 2010 až 2019 podnikateľský sektor takmer strojnásobil svoje výdavky na výskum a vývoj, čím sa stal popredným segmentom výskumu a vývoja. Rozpočet na výskum a vývoj vo vysokoškolskom vzdelávaní predstavoval jeden a pol násobok predtým vynaložených prostriedkov, zatiaľ čo o pätinu viac sa minulo vo vládnom sektore ako pred 10 rokmi.⁸⁷

Nemecko

Nemecko predstavuje až 31 % všetkých výdavkov na VaV v Európskej únii. V roku 2018 bolo do VaV investovaných 105 miliárd EUR. Časť tohto financovania ide na projekty na univerzitách, neuniverzitných výskumných inštitúciách a vládnych výskumných laboratóriách. Nemecký súkromný sektor je hlavným investorom, pokiaľ ide o hľadanie nových metód, produktov a aplikácií. Je to práve súkromný sektor, ktorý prispieva viac ako dvoma tretinami k celkovému financovaniu výskumu a vývoja v Nemecku. Najdôležitejšie odvetvie, do ktorého sa investuje je nemecký automobilový priemysel. Vysokoškolské

---

⁸⁶ Israel Ministry of Foreign Affairs (n.d.). *Science and technology: Research and Development*. Dostupné na internete: <https://www.mfa.gov.il/mfa/aboutisrael/science/pages/science%20and%20technology-%20research%20and%20development.aspx> [Cit. 4.2.2022].

⁸⁷ Hungarian Insider (2019). *Hungary is Spending More on R&D*. Dostupné na internete: <https://hungarianinsider.com/hungary-is-spending-more-on-rd-5994/> [Cit. 4.2.2022].

inštitúcie sú ďalšími dôležitými hráčmi v nemeckej VaV. Na tento účel minú 18,4 miliárd EUR.⁸⁸

Nórsko

Najdôležitejším aktérom v oblasti vedy je Ministerstvo školstva a výskumu. Toto ministerstvo pripravuje aj dlhodobý plán pre VaV a vysokoškolské vzdelávanie a je zodpovedné za koordináciu politiky výskumu medzi ministerstvami na národnej úrovni. Nórska rada pre výskum, ako ústredná vládna agentúra v oblasti VaV, poskytuje vláde poradenstvo v oblasti VaV politiky.

Na strategickej úrovni existuje niekoľko agentúr, ktoré sú dôležité pre nórsku vednú politiku. Dvomi najdôležitejšími orgánmi sú Nórska rada pre výskum, ktorá sa zameriava na financovanie výskumu a technológií, a Innovation Norway a SkatteFUNN, ktoré sa zameriava na inovácie. Innovation Norway podporuje inovácie na regionálnej a národnej úrovni so zameraním na malé a stredné podniky. SkatteFUNN je systém daňových stimulov pre VaV. Viac ako polovica rozpočtového financovania nórskeho výskumu v oblasti VaV ide cez Ministerstvo školstva a výskumu a Nórsku radu pre výskum (tá dostáva až 25 percent verejného financovania VaV). Čo sa týka sektora vysokoškolského vzdelávania, ten vykonal v roku 2017 takmer jednu tretinu nórskeho výskumu v oblasti VaV.⁸⁹

Poľsko

Podporu pre VaV v Poľsku poskytujú rôzne inštitúcie vrátane Národného centra pre výskum a vývoj, Národného vedeckého centra, Národného fondu na ochranu životného prostredia a vodného hospodárstva, Ministerstva hospodárstva a Ministerstva financií. Podľa údajov, ktoré zverejnil Poľský štatistický úrad, sa v roku 2019 hrubé domáce výdavky na výskum a vývoj zvýšili v porovnaní s rokom 2018 o 18,1 % a presiahli 30 miliárd PLN (6,6 miliárd EUR). Z rôznych sektorov to bol práve súkromný podnikový sektor, ktorý vyčlenil najväčšiu sumu - 4,2 miliárd EUR - na činnosti vedeckého výskumu a vývoja, ktoré tvorili celkovo 62,8 % hrubých domácich výdavkov na výskum a vývoj (v porovnaní so 66,1 % v roku 2018). Druhým najväčším sektorom z hľadiska výdavkov boli vysoké školy (35,6 %).⁹⁰

---

⁸⁸ Federal ministry of Education and Research (2020). *Facts & figures*. Dostupné na internete: <https://www.research-in-germany.org/en/research-landscape/facts-and-figures.html> [Cit. 4.2.2022].

⁸⁹ The Research Council of Norway (2019). *Science & Technology Indicators for Norway 2019*. Dostupné na internete: <https://www.forskingsradet.no/contentassets/c13c9822d47542108d768dfb4a8479c4/science-and-technology-indicators-for-norway-2019-20.12.19-final.pdf> [Cit. 4.2.2022].

⁹⁰ Ministry of Economic Development, Labour and Technology (2020). *Research and development activities in Poland in 2019*. Dostupné na internete: <https://www.gov.pl/web/development-labour-technology/research-and-development-activities-in-poland-in-2019> [Cit. 4.2.2022].

Rakúsko

Za posledné desaťročie sa celkové výdavky na výskum a vývoj v Rakúsku zvýšili asi o 65 percent. Rakúsky štatistický úrad uvádza, že výdavky na výskum a vývoj dosiahli v roku 2017 spolu 11,679 miliardy EUR, čo predstavuje zhruba 3,16 percenta HDP.

V roku 2017 boli rakúske podniky najväčšími poskytovateľmi financií na VaV, čo predstavovalo 6,170 miliárd EUR alebo 54,7 percenta celkových výdavkov na VaV. Verejný sektor financoval výskum a vývoj v objeme 3,206 miliárd EUR, čo predstavovalo podiel 28,4 percenta (pokles o 8 % v porovnaní s rokom 2015). Zahraničné financovanie predstavovalo 1,874 miliárd EUR alebo 16,6 percenta (plus 8 % v porovnaní s rokom 2015), pričom EÚ predstavovala 0,207 miliárd EUR z celkových výdavkov. Súkromný neziskový sektor financoval 0,04 miliardy EUR z celkových výdavkov (pokles o 28 % oproti roku 2015).

Asi 69 percent z celkového počtu zamestnancov vo výskume a vývoji bolo v obchodnom sektore. Necelá štvrtina - 23,3 % - pracovala v sektore vysokoškolského vzdelávania (vrátane univerzít aplikovaných vied, vysokých škôl učiteľského vzdelávania alebo IST-Rakúsko). Asi 7 percent bolo vo vládnom sektore.⁹¹

Spojené štáty americké

Politika VaV v Spojených štátoch amerických je zodpovednosťou mnohých organizácií v rámci federálnej vlády. Je to práve federálna vláda, ktorá je najväčším podporovateľom základného výskumu v krajine a financuje 42 % základného výskumu v roku 2017. Súkromný biznis sektor v roku 2017 financoval 30 % základného výskumu, zvyšných 28 % financovali vlády federálnych štátov, univerzity a ďalšie neziskové organizácie. Pre americký aplikovaný výskum je hlavným donorom súkromný podnikateľský sektor. Ten predstavoval v roku 2017 cca 55 %, zatiaľ čo financie federálnej vlády predstavovali odhadovaných 33 %. Vláda, univerzity a ďalšie neziskové organizácie financovali zvyšných 12 %. Biznis a súkromný sektor takisto poskytuje aj prevažnú väčšinu finančných prostriedkov na rozvoj a inovácie. Súkromný sektor v roku 2017 financoval 85 % rozvoja a inovácií, zatiaľ čo federálna vláda poskytla 13 %. Vlády štátov, univerzity a ďalšie neziskové organizácie financovali zvyšné 2 %.⁹²

---

⁹¹ Federal Ministry of Education, Science and Research (2018). *Research in Austria*. Dostupné na internete : <https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/Research/Research-in-Austria.html> [Cit. 4.2.2022].

⁹² Congressional Research Service. (2020). *Federal Research and Development (R&D) Funding: FY2020*. Dostupné na internete: <https://fas.org/sgp/crs/misc/R45715.pdf> [Cit. 4.2.2022].

Švajčiarsko

Švajčiarsko patrí medzi krajiny s najvyššími výdavkami na VaV v pomere k ich hrubému domácejmu produktu. Súkromný sektor predstavuje viac ako dve tretiny výdavkov Švajčiarska na výskum a vývoj, ktoré v súčasnosti tvoria viac ako 3 percentá HDP.

Vo Švajčiarsku sa základný výskum uskutočňuje hlavne na federálnych technologických inštitútoch a na univerzitách. Aplikovaný výskum a vývoj a prenos poznatkov do obchodovateľných inovácií je však predovšetkým doménou súkromného sektora a univerzít aplikovaných vied. Finančné prostriedky sa udeľujú na základe individuálnej iniciatívy výskumných pracovníkov na konkurenčnom základe, kde je rozhodujúca kvalita predložených návrhov.

Podľa zákona o podpore výskumu a inovácií⁹³ je konfederácia zodpovedná za podporu výskumu a inovácií prostredníctvom Švajčiarskej národnej vedeckej nadácie (SNSF) a Švajčiarskej agentúry pre podporu inovácií (Innosuisse). Poskytuje tiež financovanie Švajčiarskym akadémiám umenia a vied a výskumným inštitúciám národného významu. Konfederácia nakoniec financuje výučbu a výskum v inštitúciách ETH. Kantóny sa zase zaviazali podporovať výskum ako svoju úlohu ako financujúceho orgánu univerzít a univerzít aplikovaných vied.⁹⁴

Švédsko

Ministerstvo školstva a vedy je zodpovedné za celkovú koordináciu činností v oblasti politiky výskumu a za priame financovanie výskumu prostredníctvom Švédskej rady pre výskum. Vo Švédsku dosiahli vnútorné výdavky na výskum a vývoj v roku 2019 171,1 miliárd SEK (16,9 miliárd EUR). Podnikateľský sektor je najväčším sektorom pre výskum a vývoj a predstavuje takmer 72 percent všetkých výdavkov, zatiaľ čo vládny sektor a sektor vysokoškolského vzdelávania predstavuje približne 4,5 percenta a 23,7 percenta. Súkromný neziskový sektor predstavuje iba 0,12 percent výdavkov.⁹⁵

V období rokov 2005 - 2017 sa štátne financovanie výskumu zvýšilo z približne 24 miliárd SEK ročne na približne 37 miliárd SEK ročne. Takmer polovica išla priamo na VŠ ako

---

⁹³ Bundesgesetz über die Förderung der Forschung und der Innovation (FIFG) (2013). Dostupné na internete: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/oc/2013/786/de> [Cit. 4.2.2022].

⁹⁴ State Secretariat for Education, Research and Innovation (n.d.). *Research and Innovation in Switzerland*. Dostupné na internete: <https://www.sbf.admin.ch/sbf/en/home/research-and-innovation/research-and-innovation-in-switzerland.html> [Cit. 4.2.2022].

⁹⁵ Statistics Sweden (2021). *Sweden's research and development increased*. Dostupné na internete: <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/education-and-research/research/research-and-development-in-sweden/pong/statistical-news/research-and-development-in-sweden-2019/> [Cit. 4.2.2022].

priame vládne financovanie (blokové granty). Zvyšok bol pridelený výskumníkom prostredníctvom vládnych orgánov financujúcich výskum (napríklad Švédská rada pre výskum) alebo verejným agentúram, ktoré rozdeľujú financovanie výskumu alebo ich používajú na vykonávanie vlastného výskumu (napríklad Švédská agentúra pre obranný výskum a Švédská meteorologický a hydrologický ústav).⁹⁶

Iné vládne agentúry, ktoré hrajú vo švédskom výskume dôležitú rolu sú napríklad Vinnova (podporuje a financuje výskumné projekty v širokom spektre oblastí, od zdravia a dopravy po priemyselné materiály a inteligentné mestá). Na posilnenie konkurencieschopnosti Švédska financuje vedomostná nadácia (KK-stiftelsen) výskum a rozvoj schopností na švédskych univerzitách a nových univerzitách. Švédská agentúra pre hospodársky a regionálny rast (Tillväxtverket) tiež posilňuje konkurencieschopnosť a uľahčuje podnikanie vo Švédsku.⁹⁷

Spojené kráľovstvo

Celkové výdavky Spojeného kráľovstva na výskum a vývoj dosiahli v roku 2018 37 miliárd GBP, čo predstavovalo 1,7 % HDP. Vláda sa pritom zaviazala do roku 2027 dosiahnuť výdavky v tejto oblasti na úrovni 2,4 % HDP. Súkromný sektor poskytol 68 % prostriedkov, verejný sektor (vrátane vedeckých agentúr a univerzít) približne 30 %.⁹⁸ Zaujímavý je však celkový pokles zdrojov investovaných do vedy a výskumu z dlhodobého hľadiska a „cestovná mapa“, ktorá by mala túto situáciu zvrátiť. „Cestovná mapa“ je dostupná v angličtine, v nižšie priloženom linku.⁹⁹

---

⁹⁶ Swedish Research Council (2018). *Swedish research in figures*. Dostupné na internete: <https://www.vr.se/english/analysis/swedish-research-in-figures.html> [Cit. 4.2.2022].

⁹⁷ Sweden.se (2021). *Sweden has long fostered innovation and entrepreneurship. Here's how*. Dostupné na internete: <https://sweden.se/work-business/business-in-sweden/a-country-of-innovation> [Cit. 4.2.2022].

⁹⁸ House of Commons Library (2021). *Research & Development spending*. Dostupné na internete: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn04223/> [Cit. 4.2.2022].

⁹⁹ UK Research and Development Roadmap (2021). <https://www.gov.uk/government/publications/uk-research-and-development-roadmap> [Cit. 4.2.2022].

4. Záver

Slovenská legislatíva relatívne podrobne upravuje rozsah akademickej nezávislosti a nezasahovania zo strany politickej moci, v porovnaní s väčšinou skúmaných krajín. V realite však vysoké školy môžu byť ňou ovplyvnené najmä v oblasti štátneho financovania a vplyvu štátu na voľbu rektora. Na druhej strane, aj v niektorých krajinách Európskej únie sa zástupcovia štátu podieľajú na voľbe rektora, a pritom sa nedá hovoriť o ovládnutí vysokých škôl štátom.

Závislosť na financovaní je možné po vzore niektorých krajín znížiť prostredníctvom dlhodobiejšieho plánu financovania jednotlivých univerzít, prípadne prostredníctvom záväzku zvyšovať finančný príspevok pre oblasť vysokého školstva a vedy. Nástrojom štátu na efektívnejšie fungovanie vysokých škôl môžu byť „výkonnostné zmluvy,“ v ktorých sa stanovujú ciele, ktoré sa vysoká škola zaviazá naplniť. V prípade nenaplnenia zmluvy by verejná vysoká škola mohla prísť o časť financovania.

Spôsob financovania vysokého školstva a vedy sa v jednotlivých krajinách výrazne líši. Zatiaľ čo v Spojených štátoch amerických a Spojenom kráľovstve dominujú súkromné zdroje (vrátane príjmov zo školného) vo viacerých krajinách EÚ hrá dominantnú úlohu štát, prípadne regionálne vlády. Kľúčovou oblasťou pre excelentnosť v oblasti vysokého školstva a základného výskumu je dostatočné financovanie.

5. Použité zdroje

Act CCIV of 2011 on National Higher Education. Maďarsko. Dostupné na internete:
http://old.mab.hu/web/images/doc/hac/regulations/Nftv_angol_ford_2019.pdf [Cit. 4.2.2022].

Act of 20 July 2018 the Law on Higher Education and Science. Poľsko. Dostupné na internete:
<https://www.gov.pl/attachment/d57e66dd-2d20-40b6-bf64-93fcf15580b9> [Cit. 4.2.2022].

Act relating to universities and university colleges. Nórsko. Dostupné na internete:
<https://lovdata.no/dokument/NLE/lov/2005-04-01-15> [Cit. 4.2.2022].

ANR. (n.d.). *Missions*. Dostupné na internete: <https://anr.fr/en/anrs-role-in-research/missions/>
[Cit. 4.2.2022].

AP News (2021). *Students in Turkey protest rector tapped to head university*. Dostupné na internete: <https://apnews.com/article/turkey-istanbul-elections-recep-tayyip-erdogan-parliamentary-elections-be703b788d86007e1bd29f7ac4ce761d> [Cit. 4.2.2022].

Bernasconi, A. (2013). *Tenure of University Presidents*. Dostupné na internete:
<https://www.insidehighered.com/blogs/world-view/tenure-university-presidents> [Cit. 4.2.2022].

Bundesgesetz über die Förderung der Forschung und der Innovation (FIFG) (2013). Dostupné na internete: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/oc/2013/786/de> [Cit. 4.2.2022].

Businessfrance.fr (n.d.). *France: a innovation powerhouse*. Dostupné na internete:
<https://www.businessfrance.fr/en/discover-France-France-s-key-strengths-talents> [Cit. 4.2.2022].

City University of Hongkong (n.d.). *University ranking lists*. Dostupné na internete:
<https://libguides.library.cityu.edu.hk/researchimpact/university-ranking-lists> [Cit. 4.2.2022].

Code de l'éducation. Francúzsko. Dostupné na internete:
https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_1c/LEGITEXT000006071191/LEGISCTA000006182442/#LEGISCTA000006182442 [Cit. 4.2.2022].

Congressional Research Service. (2020). *Federal Research and Development (R&D) Funding: FY2020*. Dostupné na internete: <https://fas.org/sgp/crs/misc/R45715.pdf> [Cit. 4.2.2022].

Council for higher education (n.d.). About us. Dostupné na internete:
<https://che.org.il/en/about-us/>. [Cit. 4.2.2022].

Council for higher education (n.d.). *The Budget of the Higher Education System*. Dostupné na internete: <https://che.org.il/en/>. [Cit. 4.2.2022].

CWTS Leiden Ranking 2021 (2022). Dostupné na internete:
<https://www.leidenranking.com/ranking/2021/list> [Cit. 4.2.2022].

Český statistický úrad (2017). *Státní rozpočtové výdaje na výzkum a vývoji v ČR*. Dostupné na internete <https://www.czso.cz/documents/10180/61508166/21100118a.pdf/19180ce5-7ff8-4111-9249-215efe77c10d?version=1.2> [Cit. 4.2.2022].

European Commission (2019). *Peer Review of the Danish R&I System. Ten steps, and a leap forward: taking Danish innovation to the next level. Horizon 2020 Policy Support Facility*. Dostupné na internete
https://rio.jrc.ec.europa.eu/sites/default/files/report/PSF%20Denmark_Final%20report.pdf
[Cit. 4.2.2022].

Eurydice (2020). *Switzerland. Higher Education Funding*. Dostupné na internete:
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-114_en [Cit. 4.2.2022].

Eurydice (2021a). *Czech Republic. Higher Education Funding*. Dostupné na internete:
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-21_en [Cit. 4.2.2022].

Eurydice (2021b). *Denmark. Higher Education Funding*. Dostupné na internete:
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-22_en [Cit. 4.2.2022].

Eurydice (2021c). *Finland. Higher Education Funding*. Dostupné na internete:
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-25_en [Cit. 4.2.2022].

Eurydice (2021d). *France. Higher Education Funding*. Dostupné na internete:
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/france/higher-education-funding_en
[Cit. 4.2.2022].

Eurydice. (2021e). *Germany. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-31_en [Cit. 4.2.2022].

Eurydice. (2021f). *Norway. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-54_en [Cit. 4.2.2022].

Eurydice (2021g). *Poland. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-56_en [Cit. 4.2.2022].

Eurydice (2021h). *Austria. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-1_en [Cit. 4.2.2022].

Eurydice (2021i). *Great Britain. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-94_en [Cit. 4.2.2022].

Eurydice (2021j). *Sweden. Higher Education Funding*. Dostupné na internete: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/higher-education-funding-80_en [Cit. 4.2.2022].

European University Association (n.d.). *University Autonomy in Europe*. Dostupné na internete: <https://www.university-autonomy.eu/> [Cit. 4.2.2022].

European University Association. (2017). *University Autonomy in Europe III. The Scoreboard 2017*. Dostupné na internete: <https://eua.eu/downloads/publications/university%20autonomy%20in%20europe%20iii%20the%20scorecard%202017.pdf> [Cit. 4.2.2022].

European University Association (2020). *EUA Public Funding Observatory 2019/20 – Country sheets*. Dostupné na internete: <https://eua.eu/resources/publications/914:eua-public-funding-observatory-2019-20-country-sheets.html> [Cit. 4.2.2022].

European University Association. (2021). *Country Sheets. Public Funding Observatory*. Dostupné na internete: <https://eua.eu/downloads/publications/compendium%20pfo.pdf> [Cit. 4.2.2022].

Eurostat (n.d.) Celkové výdavky verejnej správy na vzdelávanie, 2019, v % HDP. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Total_general_government_expenditure_on_education_2019_%25_of_GDP.png [Cit. 4.2.2022].

Federal Act on the Federal Institutes of Technology. Švajčiarsko. Dostupné na internete: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1993/210_210_210/en [Cit. 4.2.2022].

Federal Ministry of Education, Science and Research (2018). *Research in Austria*. Dostupné na internete : <https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/Research/Research-in-Austria.html> [Cit. 4.2.2022].

Federal ministry of Education and Research (2020). *Facts & figures*. Dostupné na internete: <https://www.research-in-germany.org/en/research-landscape/facts-and-figures.html> [Cit. 4.2.2022].

Gesetz über die Hochschulen des Landes Brandenburg (Brandenburgisches Hochschulgesetz - BbgHG). Nemecko. Dostupné na internete: <https://www.brandenburg.de/media/1494/Hochschulgesetz.pdf> [Cit. 4.2.2022].

Halon, E. (2019). *Higher Education Funding Nearly Doubles in 10 Years*. The Jerusalem Post. Dostupné na internete: <https://www.jpost.com/israel-news/higher-education-funding-nearly-doubles-in-10-years-605351> [Cit. 4.2.2022].

Hessisches Hochschulgesetz. Nemecko. Dostupné na internete: <https://www.rv.hessenrecht.hessen.de/bshe/document/jlr-HSchulGHE2010V5P39> [Cit. 4.2.2022].

House of Commons Library (2021). *Research & Development spending*. Dostupné na internete: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn04223/> [Cit. 4.2.2022].

Hungarian Insider (2019). *Hungary is Spending More on R&D*. Dostupné na internete <https://hungarianinsider.com/hungary-is-spending-more-on-rd-5994/> [Cit. 4.2.2022].

Inštitút vzdelávacej politiky (2015). *Čo skutočne merajú medzinárodné rebríčky vysokých škôl*. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/data/att/7887.pdf>. [Cit. 4.2.2022].

Israel Ministry of Foreign Affairs (n.d.). *Science and technology: Research and Development*. Dostupné na internete:

<https://www.mfa.gov.il/mfa/aboutisrael/science/pages/science%20and%20technology-%20research%20and%20development.aspx> [Cit. 4.2.2022].

MESA10 (2020). Odporúčanie pre skvalitnenie školstva na Slovensku. Dostupné na internete: https://todarozum.sk/admin/files/file_879_1620822885.pdf. [Cit. 4.2.2022].

Minnesota State (2019). 4.2 *Appointment of Presidents*. Dostupné na internete: <https://www.minnstate.edu/board/policy/402.html> [Cit. 4.2.2022].

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (2021a). *Národný akčný plán v oblasti externého zabezpečovania kvality vysokých škôl v Slovenskej republike*. Dostupné na internete: <https://saavs.sk/wp-content/uploads/2021/06/Narodny-akcny-plan-SK.pdf> [Cit. 4.2.2022].

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (2021b). *Na Slovensku študuje 133 558 vysokoškolákov*. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/na-slovensku-studuje-133-558-vysokoskolakov/> [Cit. 4.2.2022].

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (2022). *Vysoké školy v Slovenskej republike*. Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/vysoke-skoly-v-slovenskej-republike/> [Cit. 4.2.2022].

Ministry of Economic Development, Labour and Technology (2020). *Research and development activities in Poland in 2019*. Dostupné na internete: <https://www.gov.pl/web/development-labour-technology/research-and-development-activities-in-poland-in-2019> [Cit. 4.2.2022].

Najvyšší kontrolný úrad SR. (2018). Systém financovania vedy a výskumu z verejných zdrojov SR. Analytická správa. Dostupné na internete: <https://www.nku.gov.sk/documents/10157/c91c662a-d46e-467a-a0e9-3844f2a3a2da> [Cit. 4.2.2021].

OECD (2020). *Education at Glance*. Dostupné na internete: <https://read.oecd.org/10.1787/69096873-en?format=html> [Cit. 4.2.2022].

OECD (2021). *Main Science and Technology Indicators Database*. Dostupné na internete: <https://www.oecd.org/sti/msti.htm> [Cit. 4.2.2022].

Pain, E. (2020). *French science bill promises boost to public R&D*. Dostupné na internete <https://www.sciencemag.org/news/2020/07/french-science-bill-promises-boost-public-rd> [Cit. 4.2.2022].

- Pravda. (2020). *Záujem o štúdium v zahraničí rastie*. Dostupné na internete: <https://uzitocna.pravda.sk/skola/clanok/540196-zaujem-o-studium-v-zahranici-rastie/> [Cit. 4.2.2022]
- QS World University Ranking (2022). Dostupné na internete: <https://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2022> [Cit. 4.2.2022].
- Rektorská konferencia Maďarska (2013). *Election Procedures of Higher Education Institution Rectors/ Executive Heads*. Dostupné na internete: <http://www.mrk.hu/wp-content/uploads/2013/05/Eu-Comparison.pdf> [Cit. 4.2.2022].
- Research.fi (n.d.). *Research and Innovation System*. Dostupné na internete: <https://research.fi/en/science-innovation-policy/research-innovation-system> [Cit. 4.2.2022].
- Schlagwein, F. (2021). Hungary's Viktor Orban seeks to control universities. *DW*. Dostupné na internete: <https://www.dw.com/en/hungarys-viktor-orban-seeks-to-control-universities/a-57444869> [Cit. 4.2.2022].
- Scholars at risk (2021). *Turkey: Institutional Autonomy under Threat*. Dostupné na internete: <https://www.scholarsatrisk.org/2021/01/turkey-institutional-autonomy-under-threat/> [Cit. 4.2.2022].
- Shanghai Ranking (2021). *2021 Academic Ranking of World Universities*. Dostupné na internete: <https://www.shanghairanking.com/rankings/arwu/2021> [Cit. 4.2.2022].
- Simon, Z. (2021). Hungary to Move Billions in Funds in Step Decried as 'Theft'. *Bloomberg*. Dostupné na internete: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-04-27/hungary-to-shift-billions-in-funds-in-move-decried-as-theft>. [Cit. 4.2.2022].
- Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo (2021). *Rozhodnutia Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo*. Dostupné na internete: <https://saavs.sk/wp-content/uploads/2020/10/Rozhodnutia-SAAVS-stav-k-30-09-2020.pdf> [Cit. 4.2.2022].
- SME (2020). *Slovákov v zahraničí študuje osemnásobne viac ako je priemer OECD*. Dostupné na internete: <https://domov.sme.sk/c/22387283/slovakov-v-zahranici-studuje-osemnasobne-viac-ako-je-priemer-oecd.html> [Cit. 4.2.2022].

State Secretariat for Education, Research and Innovation (n.d.). *Research and Innovation in Switzerland*. Dostupné na internete: <https://www.sbf.admin.ch/sbf/en/home/research-and-innovation/research-and-innovation-in-switzerland.html> [Cit. 4.2.2022].

Statistics Information Center. (2020). The National Expenditure on Civilian R&D 2019. Dostupné na internete: <https://www.cbs.gov.il/en/mediarelease/pages/2020/the-national-expenditure-on-civilian-rd-2019.aspx> [Cit. 4.2.2022].

Statistics Sweden (2021). *Sweden's research and development increased*. Dostupné na internete: <https://www.scb.se/en/finding-statistics/statistics-by-subject-area/education-and-research/research/research-and-development-in-sweden/pong/statistical-news/research-and-development-in-sweden-2019/> [Cit. 4.2.2022].

Sweden.se (2021). *Sweden has long fostered innovation and entrepreneurship. Here's how*. Dostupné na internete: <https://sweden.se/work-business/business-in-sweden/a-country-of-innovation> [Cit. 4.2.2022].

Swedish Research Council (2018). *Swedish research in figures*. Dostupné na internete: <https://www.vr.se/english/analysis/swedish-research-in-figures.html> [Cit. 4.2.2022].

The Danish (Consolidation) Act on Universities (the University Act). Dánsko. Dostupné na internete: <https://ufm.dk/en/legislation/prevaling-laws-and-regulations/education/files/the-danish-university-act.pdf> [Cit. 4.2.2022].

The Hebrew University of Jerusalem. (n.d.). *The Rector*. Dostupné na internete: <https://en.lector.huji.ac.il/book/rector> [Cit. 4.2.2022].

The Research Council of Norway (2019). *Science & Technology Indicators for Norway 2019*. Dostupné na internete: https://www.forskningsradet.no/contentassets/c13c9822d47542108d768dfb4a8479c4/science-and-technology-indicators-for-norway-2019_20.12.19_final.pdf [Cit. 4.2.2022].

The Swedish Higher Education Act. Švédsko. Dostupné na internete: <https://www.uhr.se/en/start/laws-and-regulations/Laws-and-regulations/The-Swedish-Higher-Education-Act/> [Cit. 4.2.2022].

THE World University Ranking (2022). *World University Rankings 2022*. Dostupné na internete: [https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2022/world-ranking#!/page/0/length/25/sort by/rank/sort order/asc/cols/stats](https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2022/world-ranking#!/page/0/length/25/sort%20by/rank/sort%20order/asc/cols/stats) [Cit. 4.2.2022].

UK Research and Development Roadmap (2021).

<https://www.gov.uk/government/publications/uk-research-and-development-roadmap> [Cit. 4.2.2022].

Universities Act 2002. Rakúsko. Dostupné na internete: https://static.uni-graz.at/fileadmin/Akg1/ENGLISCH/UG_EN_2016.pdf [Cit. 4.2.2022].

Universities Act 558/2009. Fínsko. Dostupné na internete: <https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2009/en20090558.pdf> [Cit. 4.2.2022].

USAspending.gov. (n.d.) *Explore the Federal Investment in Your Alma Mater*. Dostupné na internete: <https://datalab.usaspending.gov/colleges-and-universities/> [Cit. 4.2.2022].

Vass, A. (2021). Higher Education Restructuring in Hungary Rolls on. *HUNGARY Today*. Dostupné na internete: <https://hungarytoday.hu/higher-education-uni-restructuring-model-change-fidesz-govt-force-palkovics/>. [Cit. 4.2.2022].

Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). Česká republika. Dostupné na internete: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111> [Cit. 4.2.2022].

Zákon č. 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje). Česká republika. Dostupné na internete: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-130> [Cit. 4.2.2022].

Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2002/131/20220101.html> [Cit. 4.2.2022].

Zákon č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/172/> [Cit. 4.2.2022].

Zákon č. 185/2009 Z. z. o stimuloch pre výskum a vývoj a o doplnení zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2009/185/20191201.html> [Cit. 4.2.2022].

Zákon č. 341/2005 Sb. o veřejných výzkumných institucích. Dostupné na internete: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-341> [Cit. 4.2.2022].